NEMOKAMAS PRIEDAS PRIE „DRAUGIJOS“ 66-67 №

T. II. **ATEITIS** № 6-7.

VAKACIJOMS.

Ei, į lauką!
Aukso ten svajonės plauko...
Nyksta sielos nuliudimas—
Greitai randas įkvėpimas...
Ei, į lauką!...

Ei, į lauką!
Iš širdies nešt Dievui auką
Tarp gėlių baltų raudonų
Argi, broliai nemalonu...
Ei, į lauką!...

Kaukys.

IŠ VAKACIJŲ...

(Skiriu savo mylimiems Draugams).

Pasibaigė pirmutinis mokslo pusmetis; prasidėjo Velykų vakacijos. Prie rimto užsiėmimo ir net sunkoko darbo greitai prabėgo tasai poilsiui skiriamas metas. Liko da pora dienų. Nusisėdėjus ir šiek tiek apilsus reikia jieškoti progos šiek tiek nusismaginti, nusilinksminti, kad įgijus naujų jiegų ir energijos tolimesniam darbui...

Viską metęs važiuoju Keturių Kantonų ežero linkui, į tas gražiausias-puikiausias Šveicarijos vietas, kur nors jau nekar-

tą esu buvęs, bet ten atrandu vis naujų gražumų ir ypatybių; tos vietos atgaivina mane, sukelia dvasią ir dideliai sustiprina, žadindamos prie prakilnesnių minčių ir troškimų...

Ištroškęs buvau savo viengenčių-draugų...

Atvykau į vieną miestelį. Čia užtikau keletą draugų. Malonus yra svetimoj šalyj kiekvienas tautietis, ką gi kalbėti apie draugus?!.. Ak, laiminga toji valanda, kuomet ypač da svetimoj šalyj sutinki širdingą, mylimą draugą!.. Koks gilus ir podraug malonus jausmas!... Rodos apkabinęs spaustum jį prie širdies, glaustumeis prie jo ir tokiu budu gydytum savo sužeistą širdį... Ką reiškia gyvenime geras draugas, tik tas tegali suprasti, kas turėjo širdingus mylimus draugus ir jų nebeteko, arba bent priverstas buvo su jais ilgesniam laikui atsiskirti. Dainiaus žodžiai visiškai pritaikomi geram draugui:

Tu Lietuva, Tėvyne, brangesnė už sveikatą;
Kaip tave brangint reikia, tas tiktai pamato,
Kas tave jau prarado...

Kaip malonus, kaip jausmingas pirmas pasimatymas susiėjimas!..

Valandą pasikalbėjus, pasidalinus bendrais savo įspudžiais, jausmais ir prietikiais, žodis po žodžio sutarėme padaryti mažą ekskursiją į Keturių Kantonų ežerą.

Graži, giedri pavasario diena. Vėjelis lengvu savo dvelkimu glostydamas ežerą raukšlena po truputį jo skaistų paviršių. Saulutė maudydamosi tyruose žalsvuose ežero vandenyse šildo ir gaivina gamtą. Viskas žaliuoja. Rami žydinčioji gamta šildosi prieš saulę, šypsosi ir džiaugiasi pergalėjus visas žiemos nelaimes, vargus. Augšti, padangėn išbėgę kalnai savo balzganomis viršunėmis rodos stengiasi užslopinti visą gamtos grožę, tečiaus vargšai dideliai apsirinka, nes ypač per tai visas vaizdelis įgija kokį tai galingumą, išrodo da puikesnis, da įvairesnis, traukia kiekvieno akį ir pripildo širdį vidujiniu pasigerėjimu ir pasitenkinimu...

Gražus draugų burelis traukia ežero linkon. Čia tokie „svečiai“ labai pageidaujami. Vienas ar kitas šveicaras pasinaudos ir uždirbs franką, kitą savo kasdieninei duonai...

Sėdam luotelin. Plaukiam. Iš visų veidų tryška koks tai naturalis linksmumas, pasigerėjimas. Kiek jausmų, kiek fantazijos! O tos išdykėlės muzos taip ir kutena kiekvieno nors nejautriausio širdį...

„Ežero skaisčios bangos liuliavo
Žaliu smaragdu,
Laivą be irklo varė, lingavo
Vėsos dvelkimu“...

Kįla galvoj praeities atsiminimai. Kur tos valandos, kada da budamas vaiku ar vaikinu plaukiojau skaisčiose Nemuno bangose, gerėjausi gražiaja Lietuvos gamta, audžiau, anot dainiaus, aukso svajones ir gal nei sapne nesapnavau, kad teks man kada nors išvysti tąją savo gamtos stebuklais užburtąją šalį, gėrėtis jos gamtos įvairumu ir gaivinti širdį prašmatniais ir galingais jos kulturos vaisiais... Likimas kitaip skyrė...

Ak Lietuva, Lietuva, Tu šiandie da tik prie atgijimo slenksčio, patįs tavo vaikai da nenori tavęs pažinti, kada gi tu žydėsi ir klestėsi ir šviesi kitoms tautoms savo kulturos vaisiais?!..

Luotelis plaukia toliau. Štai pakrantėj vandenyje uoloj iškaltas stovi paminklas. Tai „Schillerstein“. Dėkingi šveicarai „Wilhelmo Tell'io“ autoriui, perdavusiam anukų anukams Šveicarijos išsiliuosavimo istoriją, vienoj iš gražiausių savo šalies vietų pastatė paminklą, kad jisai puldamas kiekvienam į akis primintu senovės vargus ir bėdas, nušviestu praeitį: kas jie buvo seniau ir kuo dabar yra, keltu energiją ir stiprintu jiegas tolimesniam darbavimuisi savo tėvynės labui.

Kur musų paminklai?! Tų tai rods netruksta ir Lietuvai. Jos prabočių darbai, jos nors kapuose gulintieji didvyriai, jos kalneliai ir pilekalniai, jos senovės pilių griuvėsiai, tai, musų aplinkybėse esant, geriausi paminklai. Tiesa, ant jų irgi jau ištiesta sunki letena iš vienos pusės, traukiamas melo ir apgaudinėjimo ukanų tinklas iš kitos, tečiaus joki, nors aršiausia jiega, neišgriaus jų musų širdyse, jie liks ant visados musų ainiams...

Lietuva, tėvyne musų! Tu didvyrių žemė.
Iš praeities Tavo sunųs te stiprybę semia...

Deja tik mums patiems, kad toji praeitis, tie paminklai nekelia mumyse darbo ir pasišventimo jausmų, nešildo širdies, nežadina meilės, netraukia vienybėn...

Irėmės toliau. Keliolika ar kelios dešimtįs metrų augščiaus vandens gražus klonelis. Visas išklotas žaliumynais, apaugęs gražiais nedidukais medeliais. Sužydusios pavasario gėlės savo įvairumu puošia tą gražią vietelę. Gražus, švelnus vaizdelis glosto kiekvieno širdį ir meiliai traukia ją prie savęs. Atsakanti, graži proga idylijai. Bet čia kitos mintįs, kiti atsiminimai...

Tai „Rütli“. Čia stoja prieš akis liuosybės paveikslas. Čia lopšys, kur gimė Šveicarijos liuosybė. Čia pirmutinių tri-

jų Šveicarijos Kantonų Schwyz, Uri, Unterwalden'o atstovai prisiekė kovoti už liuosybę, ir čionai toji gimusi idėja ateityje buvo apvainikuota pasisekimo ir pergalėjimo laurais. Šiandien liuosoji Šveicarija su džiaugsmu mini tą valandą, gėrisi tais asmenimis, didžiuojasi savo praeičia...

Lietuva, gal ir tu mąstai apie tokią ateitį?!. Tai sapnas, ir nyksta kaip sapnas... Nenusimink tečiaus. Liuosybė yra keleriopa. Nors viena jos rušis nušvies ir tavo ašaromis aplaistytus takus. Tu turėjai visišką liuosybę kentėjimo ir pasišventimo, turėjai pilnių-pilniausią liuosybę buti persekiojama, turėjai (nors nevisišką) liuosybę aimanavimo, šiandien jau turi šiokią tokią darbo liuosybę. Tikras, prakilnus darbas negali nueiti niekais, jis turi susilaukti gerų vaisių. Musų laikų darbininkai-didvyriai nesnaudžia. Jų darbo vaisiai ima nušviesti Lietuvą. Darbas—liuosybė...

Į darbą, broliai, vyrs į vyrą!
Šarvuoti mokslu įstabiu!
Paimsme arklą, knygą, lyrą,
Ir eisme Lietuvos keliu...

Varomės toliau. Kitoj ežero pusėj prie pat vandens stovi įsilindusi kalnan koplytėlė. Iš visų pusių prirašyta ir pribraižyta visokių vardų ir sentencijų. Tai atsilankančiųjų svečių darbas. Kiekvienas nori palikti savo buvimo šiokią tokią atmintį... Pati koplytėlė irgi primena vieno žmogaus svarbų gyvenime atsitikimą. Tai „Tellskapellė“. Čia tai minimas šveicarų didvyris Wilhelm Tell išsigelbėjo nuo savo pražuties... Dievobaimingi šveicarai toj vietoj pastatė koplytėlę, kuri amžių amžiais liudija pasauliui, kad visi šio pasaulio prietikiai ir nelaimės, pasisekimai ir laimėjimai tvarkoma ne kokio tai aklo likimo, bet kad yra ranka, kuri visagalinčia savo jiega viską tvarko ir skirsto pagal savo amžiną nusprendimą...

Gražus ir tau, Lietuva, pavyzdys ir paguoda visuose tavo varguose ir priespaudose...

Bet jau laikas atgal. Saulutė nušviesdama kalnų viršunes jau slepiasi už jų. Ilgi, tamsus šešėliai pridengė ežero paviršių. Vėjelis visiškai aprimo. Iš tarpkalnių kila ukai. Aplink tylu, ramu... Luotelis lengvai sau plaukia Brunneno linkui, rodos nenorėdamas ardyti bendro ramumo...

Prisitaikant prie upo, skamba dainos balsas, ir jos aidas plaukdamas ramaus ežero paviršium palengvėl atsimuša kalnuose ir staigu nyksta, kaip nyksta audroj sublizgėjusi žaibo šviesa...

Jau netoli krantas. Gamta baigdama savo dienos darbus eina ilsėtis; laikas visiems sekti jos pėdomis...

Apleidę luotelį, grįžtam namon. Krutinė alsuoja ramiai. Širdis gėrisi prakilniais atsiminimais-jausmais...

Rytas. Saulutė savo šviesa nužengus nuo kalnų viršunių jau seniai išbudino miestą. Visa gamta atbudo, atgijo. Bažnyčių varpai savo skurdžiu, gedulingu, sutartiniu gaudimu primena žmonijai jos priedermes, šaukia tikinčiuosius prie maldos. Girdėtis giesmės balsas. Gatvėse klegesys. Laikas nuo laiko grendimu praduzgia ankstybo vežiko ratai... Visi sukruto, prasidėjo paprastasis dienos judėjimas, kurį užbaigia tik vėlybas vakaras...

Sukilom. Po paprastojo, kasdieninio rytmetinio „sveiks“, prasidėjo planai ir projektai šios dienos „veikimo“.

Rodos, penkiais balsais prieš vieną nutarta padaryti ekskursiją į kalnus. Čia juk netoli yra vieta, nuo kurios, pagal žinovų nuomonės matomas gražiausis Šveicarijos reginys, tat ir nutarta užkopti ton vieton.

Tai „Axenstein“. Diena šilta, kelias nelengvas, bet reikia pasišvęsti dėl „idėjos“. Varva prakaitas, kaip prie sunkaus darbo, bet viltis gaivina jiegas... Palengva, bet varomės augštyn. Pusiaukelėj truputį kvepteléję, atgaivinę ištroškusią širdį šaltu vandenėliu, vargais-negalais pasiekėm pageidaujamą vietą...

Dirstelk į gamtą. Koks reginys klojasi prieš tavo akis?!.. Pačioj apačioj mainydamosi įvairiose spalvose blizga prieš saulę ežero vandens. Keletas laivelių rėžo jo ramų paviršių. Pakrantėj saulės nušviesti atsimuša miesto murai. Aplinkui augšti kalnai pasistiebę žiuri ežero gilumon, lyg norėdami išmatuoti jo bedugnę. Graži, meili pavasario gamta, rodos, bėgte bėga prie ežero, kad dirstelti į jo skaistų veidą ir, lyg panelė veidrodyj, pasigėrėti savo grože-skaistumu... Žiurėk, gerėkis ir stebėkis... Koks malonus reginys! Kokį daro įspudį savo ypatingu gražumu ir įvairumu! Lengva ant širdies. „Adomo sunus“ bent valandėlei atsiskiri nuo realio gyvenimo, užmiršti paprastąjį savo darbą, kasdieninius savo vargus ir bėdas. Nuilsus mintis jieško sau pasilsio skrajodama padangėse...

O tu, grožybe! „Kas tave matė
Prieš dušios akis sau rojų statė...

Juroje spindžia dangaus akelės,
Kaip veidrod's tyras vandens veidelis...
Kaip jaunas veidas skaistus raudonas—
Ten pavasaris juokias malonus;
Gamta stebuklus, it rasa ljja"...

Gražu pasigėrėti gamta nuo to kalno. Nebereikalo čia stovi altanka anglų karalienės Viktorijos, kuri iš tos vietos dirstelėjus į tą gamtos vaizdelį, buk pasakius, kad čia tai gražiausis visame pasaulyj reginys...

Užteks tečiaus gėrėtis gamta. Pamažėli slenkanti vakarop saulutė kviečia rėplioti žemyn. Baigiasi vakacijų dienos, reikia ruoštis kelionėn...

Paskutinė diena. Laikas užbaigti poilsio valandas, reikia skirtis ir keliauti kiekvienam savo gužtelėn. Sunku. Bet ką padarysi! Priedermė ir aplinkybės savo negailestinga ranka be atsiprašymo verčia prie to...

Negalima tečiaus apleisti tų vietų neatsisveikinus paskutinį kartą su „Axenstrasse". Tai kelias, kurį atsilankantieji Šveicarijon svečiai-turistai dažniausiai eina pėsti. Mat čia apsireiškia kova žmogaus proto su galinga ypač Šveicarijos gamtos jiega...

Augšti kietos uolos kalnai stačiai beveik perpendikuliariai leidžiasi ežero gilumosna. Joks perėjimas, joks susinešimas rodos stačiai negalimas. Kultura tečiaus suvaldo gamtą, ją išnaudoja savo tikslams. Darbštus šveicaras nepasigailėjo darbo ir pinigo suvaldymui gamtos, kad pasiektu savo tikslą.

Pradedant nuo miestelio Brunnen beveik lik pačiam Flüelen apie 14 kilometrų (apie 12 verstų) ilgio padaryta gražus platus kelias, kuris bent daugumoj reikėjo išskaldyti iš kieto akmens kalno ir net padaryti apie trejetą tunnelių. Ir dabar da stačiai ties galva kybančios apskaldytos uolos daro kokį tai nejaukų, bauginantį įspudį...

Šiek tiek žemiau pravesta gelžkelis, kuris gal daugiau slepiasi kalnų gilumoje negu gėrisi aiškia dienos šviesa...

Čia tai ištikro darbštumo, energijos, kulturos paveikslas!

Kas atvykęs Šveicarijon neaplankė Keturių Kantonų ežero apielinkių, tas neturėjo progos pamatyti Šveicarijos gražumo, pasigėrėti jos ištikro puikiais reginiais...

Mes nors paskutinėje dienoje išsirengėm da kartą atlankyti tą vietą, pasakyti paskutinį kartą „su Diev'" toms vietoms, „nusiimti kepurę prieš gamtą" ir išreikšti pagarbos jausmą tikrajai kulturai...

Su Diev' gražioji Šveicarijos gamta! Noroms nenoroms jau reikia tave apleisti...

Maloniai ir smagiai prabėgo keleta paskutinių vakacijų dienų. Žmogus jautiesi pasilsėjęs, stipresnis, krutinėj verda energija prie darbo. Praslinko „aiškiosios“ poetiškosios dienos, užstojo paprastasis, darbui pašvęstas, realis gyvenimas. Nors gal nekartą dabarties realis likimas juokiasi ir tyčiojasi praeities svajonėms-sapnams—bet... jų nekaltina, nepeikia...

Šis pluoštelis atsiminimų, aukojamas jums visiems, Draugai, teprimena ateityje musų moksleiviavimo metus, telieka liudytoju musų tikrai broliškai-draugiškos meilės, vienybės ir sutikimo ir tebunie tų jausmų akstinu tolimesniam laikui. Panašųs jausmai, nors likimas gal ateityje išblaškys mus po visą pasvietę, neprivalo tečiaus niekad atšalti, užgesti ir prie sunkaus darbo ar tai esant svetimoj šalyj, ar dirbant savo matušėj-tėvynėj...

A. Jaunutis.

15—V—12 m.

—:—

UŽSNUDO...

— Vai, senysta, tu mano, senystėle,—taip dalgis ir krinta iš rankų, nebepajiegiu, vai negaliu, ne tie laikai, vai jau ne tie,—aimanavo senis Dudulis, atsirėmęs ant dalgiakočio ir žemai nuleidęs pražilusią savo galvą.

— Budavo išeisi aušrai dar tik užsiėmus—ik pusryčių dvejetą margų paguldai, dabar, o Dieve, tris dienas reikėtu pjauti; pasenau, vai pasenau. Visi kauleliai sustingę, braška, sąnariai nelinksta, galvą taip ir traukia prie žemės, kojos dreba, po kiekvieno jau pradalgio reikia ilsėtis;—vai senysta, tu mano, senystėle!—

Kažkodel nesmagu, taip neramu šiandien pasidarė seniui Duduliui. Visados linksmas, visados judrus, be darbo nei valandėlės pasėdėti negalėdavo, tai šį, tai tą, jei neidavo į lauką, o senis vis knibinėja. Tai malkų prakirs, tai klumpes nudroš, tai šaukštą pasiėmęs skaptuos.

— Negali be darbo, kaipgi, negali, ką pamanytu marti, pamačius be darbo, ką pamanytu sunus; —ana, sakytu, senis valgo už du, o darbelio jokio į rankas nepasiima.

Ir eidavo senis, kiek galėdamas dirbdavo, nors seni kaulai ir labai norėdavo pasilsėti. Keldavo vos aušrai užsiėmus, dalgį ant pečių ir eina drauge su visais į laukus. Kartais sunus pertardavo: — Gana jau gana, tėvai, sėdėtum vely sau užkrosnyj ir garbintum Dievą. — Ne, dobilėli, negali, duonelė verkia dykai valgoma, — atsakydavo tada senis, ir eidavo, nieks nesulaikydavo jo nuo darbo.

Ne, suvis nemanydavo jisai, kad jo darbo reikalauja sunus, bet jau taip buvo įpratęs, taip įgudęs nuo mažų dienų, kad ir sirgdamas, negalėdamas iš lovos išlipti, o vis ką nors lipino, vis ką nors krapštė. Tiesa, užeidavo jam kitą kart, kaip ir visiems seniams, koks nesmagumas,— ar nepaklausydavo jo kas, ar kokį žodį numesdavo,—rodydavos tada jam, kad jo visi nekenčia, niekas gero žodžio nenori pratarti, visi iš jo juokiasi, neklauso. Netikdavo tada seniui nei sunus, nei marti, nors kuogeriausiai norėdavo jam įtikti. Užsidarydavo senis tada savyje, bumbėdavo ką tai sau po nose, nieką neprakalbindavo, prie savęs artyn nieko neprisileisdavo kaip tik savo anukus. — Visi seną apleido, nieks jo neklauso, nieks domos neatkreipia, tik jųs, mažiuliai, dar mane mylite, tik jųs be pasibjaurėjimo prie manęs glaudžiatės.—

Ir mylėjo gi senis, vai kaip mylėjo savo anukus. Kiekvieną tai jis užnešiojo, kiekvieną užliuliavo, kaip mažas vaikas, paaugus jiems, senis žaisdavo. Užsiriš budavo senis akis, išsiskės, išplės rankas viduryj grinčios, vaikai laksto aplinkui jo, kabinasi—o jis gaudo juos, gainioja po grinčią. Kokių žaislų jis jiems nepridirbdavo, kiek pasakų nepripasakodavo. Atsisės senis ilgais žiemos vakarais pas kakalį, apsistatys aplinkui vaikais, ir renčia jiems, ik vidunakties renčia kaip „krancuzai vajavojo“, kaip „buntaučikai“ giriose su maskoliais pešėsi. Vaikai klauso išsižioję, ausis pastatę, pastėrinę akis į senį,— o jis šypsosi sau pypkę rukydamas ir pasakoja, vis toliau pasakoja.

Taip įsipasakodavo senis, taip kartais įsigilindavo atminimuose, kad pamiršdavo viską, pamiršdavo ir kur jis yra, ir ką veikia. Pažadindavo jįjį iš to pagavimo pypkė išpuldama iš rankų arba jaunesniųjų vaikų knarkimas,

nusibosdavo mat jiems beklausant, užsirangydavo tat seniui ant kelių ir ten saldžiai užmigdavo.

— A kad jus pintįs, kad jus, tai užsiplepėjau; na, bambliai, kelkit, laikas ir man pasilsėti,—pratardavo tik nusijuokęs senis, sunešdavo vaikus į lovą ir pats eidavo gultų.

Tat šiandien koks tai nesmagumas užėjo seniui, išėjus laukuosna pjauti; ir atsikėlė kurkas vėliau negu kitados,—kas tai matė, saulė dviem šienkartėm jau buvo pakilusi,—pirmą kart tai seniui atsitiko. Atsikėlė apkvailęs,—galva svirte sviro žemyn, lyg kad butu kas į ją švino pripylęs, kojos drebėjo, visuos sąnariuos jautė didelį skaudėjimą, — vienok senis nepaisė to viso. — „Kas tai, menkniekiai, vakar biskį nusidirbau,—nuvarysiu pradalgį, kitą ir visa kaip ranka nuims“,—dalgį ant pečių ir išėjo sau į laukus.

Vienok nupjovęs kelis pradalgius senis visiškai apsilpo, jiegos apleido, dalgis iškrito iš rankų, galva dar labiau apsvaigo, visi sąnariai užtekėjo,—nei nepasijuto begulįs ant tik ką supjauto pradalgio.

— Kad tave kiaurai, kad tave,—pratarė senis.

— Kokis čia į mane įlįstu, kad nors ne mirtis, neprileiski tokios nelaimės, Viešpatie.—

— Ne, dar mirti nenoriu,—pasikratė senis.

— Sunku, o Viešpatie, taip baisu stoti prieš Tave ir atiduoti viso gyvenimo atskaitą; o vėl tie mažiuliai ką veiktu be senio, vargdienėliai, kas jiems žaislų pridirbtu, kas pasakų papasakotu, --net ašara nubiro seniui, atsiminus savo anukus.

Gulėjo senis paskendęs mintyse, apie ką jis mąstė, gal apie savo taip ilgo gyvenimo nuodėmes, gal apie vargus nelaimes, ką nepagailėjo nei jo neprislėgę nekartą sunkia savo ranka, bet parblokšti, sunaikinti jo neįstengė, —kas jį žino, gulėjo senis ir gulėjo, suspaudęs rankomis raukšlėtą savo veidą, kartais gaili ašara, prasiskverbus pro pirštų tarpus, kaip deimantas sublizgėdavo saulės šviesoje ir krito ant pilkos žemelės, kartais graudus dejavimas pro verksmus išsiveržd avo iš jo sudžiuvusios, kada tai galin-

gos krutinės, išsiveržda vo lyg skundas ant ko tai slėgiančio, kankinančio,—ir vėl darėsi tyla, laukų tyla, tik vieversėlis maudydamos skaidriuos saulutės spinduliuos traukė linksmą savo dainelę, ar paputęs malonus vakarų vėjelis, taip lengvai, tyliai šlamino bangavo javų varpas.

Saulė jau buvo geruose priešpiečiuose o senis Dudulis vis dar gulėjo ant nupjauto avižų pradalgio ir mąstė, ką tai sunkiai mąstė.

— Senas aš, apleistas, visų apleistas, nieks manęs nenor pasigailėti, nieks paguosti,—šnabždėjo senio lupos. Rodėsi jam, kad jį visi bara, sunus, marti, kad jis niekam nereikalingas, niekam netikęs, tik duoną dovanai darko, vietą kitiems užima.

— Ir ištiesų kam-gi aš vertas, kam aš reikalingas, juk jau nei mažiausio darbelio nebepajiegiu o kas iš tokio žmogaus,—ir taip liudna, neapsakomai liudna darėsi seniui, gaila senai praėjusių jiegų, kada nereikėjo gėdintis duonos šmotu, nes jį buvo savo rankomis, savo kruvinu prakaitu uždirbęs; gaila jaunųjų savo dienų, gaila viso nors taip sunkiai praleisto gyvenimo.

— Ne, dar aš nemirsiu, dar turiu jiegų,—vis šnabžda senio lupos.

Staiga taip linksma, taip lengva seniui pasidarė — štai rodos Vincukas užsirangęs jam ant kelių ir žiurėdamas į akis šnibžda: — Tėtuk, al gildi, tėtuk, man pasaką papasakok, kaip klančuzai mušėsi.—

Petrukas gi užsilipęs seniui ant kupros ir prisikišęs prie ausies kalba: — Tėtuk, a tėtuk, man maluną padalyk. Štai koks šiandien vėjas,—tai suksis, pilną maišą plimalsiu.—

— Man, tėtuk, žadėjai alkliuką nudliožti, — traukė senį už skverno Jonukas.

— A jųs, bambliai,—šypsosi gulėdamas senis.—Kada aš visiems sykiu paspėsiu,—vienam pasakų papasakok, kitam maluną, trečiam arkliuką,—eikit jųs nuo mano galvos! — šnibžda senio lupos, o tokiu malonumu atsispindi veidas.

— Palaukkit biskį, bus jums ir pasakų ir malunų ir arkliukų.—

— Man pilmutiniam, tėvuk, man pilmutiniam!—traukė senį vaikai sukibę.

— A kad jus kur, neatsikratysi,—šnibžda senis, — praplėšė akis, žiuri - kur, jau saulė senai pietuose.

— Tėvuk, a tėvuk, metas pietų!—kėlė jį sunus, nupjovęs paskutinį avižų pradalgį.

Rugėnas.

—:—

APIE EKSTERNŲ MOKYTOJUS.

Gyvendamas paskutinį laiką su draugais eksternais, dažniau su jais susidurdamas negaliu iškęsti neiškėlęs vieno taip pat svarbaus dalyko iš musų eksternų gyvenimo. Tas dalykas, apie kurį čion miniu, tai yra netikumas eksternų mokytojų repetitorių. Daugumas to miesto eksternų, kur ir aš gyvenu, tai vis besirengiantieji prie kvotimų į aptiekos mokinius, mokytojus ar šiaip iš keturių klasių. Tėvai jų dažniausiai neperturtingi, ir jie atvažiavę miestan tuoj klausia draugo, kokį jam nusisamdyti mokytoją. Šis pataria savąjį. Tasai gi jo mokytojas—tai jau ne kas kitas — kaip irgi išlaikęs kada tai kvotimus į aptiekos mokinius, išbuvęs dvasiškoje seminarijoje vienus, dvejus ar daugiau metų—ir išstojęs. Dabargi jis sau sėdi ir mokina, ruošia irgi į aptiekoriaus mokinius. Gerai jei įmanomai žino kursą. Bet dažniausiai tik žino mokesčio kursą. Žinoma—iš toliau atvažiavę eksternai puolasi prie nurodytojo, mokinasi, paskui važiuoja į kvotimus ir neišlaiko. Mokinas antrus, trečius metus pas tą patį mokytoją, pakol patsai gerai neiškala atmintinai viso reikalaujamo kurso. Bet mokytojas jam naudos visai mažai teatneša. Gal tik tiek, ką išklauso lekcijos ir paima pinigus. Aš čion kalbu apie tokį miestą, kur beveik visi jame esantieji eksternai mokinasi pas vieną ar du tokius mokytojus. Aš pasipažinojau su vienu tokiu eksternu, kuris mokinosi pas tokį mokytoją ir štai ką jis man pasakojo parėjęs iš lekcijos. Mokytojas girdi, pradeda jį geo-

grafijos mokyti, jis kaž kaip užsimanė paklausti, ką reiškia „geografija“. Tas gi manydamas, kad šis nežino, pradeda jam aiškinti, sakydamas: *ge* — tai žemė, *o* — tai lietuviškai reiškia apie, *grafija* — rašymas. Tiesioginiai išeina *žemė, apie, rašymas* = *ge,—o,—grafija.* Toks tai vienas šposas iš mokytojo lekcijų, bet buvo ir juokingesnių.

Ištikro, ar gi neverta eksternams pasirupinti gauti sau geresnių mokytojų. Daugelis bėdinesnių mokinių— gimnazistų, realistų, ar komersantų augštesniųjų klasių kitą kartą ilgai jieško lekcijų, bet negauna. Visgi jie jau galėtu geriau išmokyti, prirengti. Ir pačiam butu nauda: nereikėtu tiek daug kartų važinėti į kvotimus ir greičiau atsiektu tikslą. O jei ne gimnazistų ar komersantų, tai bent reiktu rinktis ir iš tų pačių eksternų besiruošiančių iš visos gimnazijos ar šiaip jau turinčių paliudijimą iš augštesniųjų klasių.

Dė-Skruzdė.

—o—

LAIMĖ.

(REFERATAS)

„Svajoja per amžių nevienas žmogus
„Tikėdams, kad bus jam geriaus;
„Pirm jo žėri laimė ir žydras dangus;
„Jis nor juos pasiekti veikiaus“.

Ir tikrai: kas ne svajoja apie laimę, kas ne trokšta, nejieško jos? Tas troškimas arba siekimas laimės yra žmogui prigimtas ir apsireiškia jisai įvairiose emocijose, kaip tai: nuolatiniame palinkime prie įgijimo visokio gero, pažinime tiesos arba suradime tobulos laimės. Teisingai, tai nėra aklas, apgaulingas impulsas: žmogus gali atsiekti tobulą laimę. Nes jam yra duota šiame gyvenime du svarbiu sielos privalumu—protas ir valia.

Protas nepasitenkina tyrinėjimu konkrečios butybės šioj ar kitoj sferoje, bet visados lakioja po erdvės beribę, stengdamos kokią nors ten esančią butybę suprasti ir pažinti. Ir tik visokios butybės ribos tegali buti rubežiu p r o t o siekimui. Valios gi srityje siekiamuoju dalyku yra paveldėjimas visokio

gero, ir tada tik ji nurimsta, kad pasiekia amžinąją gerybę. Taigi, turi buti absoluti tiesa, absoluti gerybė, kuri atsakytu žmogaus siekiams ir duotu paragauti jam tikrosios laimės. Jei to nėra, jei nėra tos Esybės, kuri užvertu savyje visus žmogaus siekius, sielos nepasotinamąjį badą, tai žmogus butu nelaimingiausias iš visų žemės sutvėrimų, pasmerktas amžinoms kančioms ir priepuoliams.

Pertai ir nestebėtina, kad žmogus per visą savo gyvenimą ko tai jieško, prie ko tai bėga. „Laimė, sako šv. Augustinas," yra toki didelė geruma, kad lygiai gerieji, kaip ir blogieji trokšta ją pasiekti". O Kantas mini, kad „buti laimingu, yra tai naturalis troškimas kiekvienos išmintingos esybės ir pobudis visų josios norų". Taigi, kaip kas išmano, taip ir tveria savąją laimę. Vienas mato ją turtuose, aukse: užtat galvotrukčiais puola prie pinigų, jieško augštesnių vietų, skubiai bėga į svetimus miestus, valstijas, plaukia už jurų-marių į laisvąją Ameriką; kitas mano rasiąs laimę augštoj kilmėje, garsiame varde, puikiame aprėde savojo kuno. Treti gėrisi nugrimzdę paleistuvystės bei girtuoklystės baloj arba snaudžia liuliuojami apatijos bangų. Vienok, pokiek laiko, po tulo mėginimo, atsigėrę išsvajotosios laimės saldumo, pamato skaudžiai apsirikę ir dar toliau atsilikę nuo tikrosios laimės: Delko?—Ogi del to:

„Kad ta žemiškoji laimė,
„Lyg dangus meili,
„Draug su saule teka kilsta
„Ir leidžias toli...

Net mokslas, dailė, grožė, prakilnus gyvenimas, visi sielos privalumai patis per save negali žmogui suteikti tobulos laimės. Nes toji geruma, kuri gali padaryti žmogų laimingu turi: visų-pirma, buti pageidaujama pati savimi, antra—buti ištverminga, amžinai neatsimainanti, trečia—turi išliuosuoti mus nuo visokio pikto ir ant galo, musų troškimus gerumos pilnai užganėdinti. Jei bent vienos iš šių sąlygų truksta, tai negali buti ir kalbos apie žmogaus laimę. Kaip tik viršminėtieji, tariamieji šaltiniai laimės ir neatsako toms sąlygoms. Užtai kiekvienas iš jų, ir net visi sykiu nėra davėjais tobulos laimės, o tik, palyginant, paramsčiais arba laiptais, vedančiais į ją. Taigi nors apčiuoptum viso pasaulio turtus, nors įgytum garbę ir išmintį Salamono ar Solono, nors apturėtum karės gabumus ir valdžią, kokią turėjo Aleksandras Makedonietis ar Napoleonas, nors maudytumeis visose gerybėse ir kuniškuose smagumuose senovės didžturčių

graikų ar rymėnų, — jei nebus tavo širdyje Dievo ir artimo meilės, jei neturėsi atsidavimo ir pasišventimo tarnavimui delei įvykdinimo augštųjų žmonijos idealų, pakėlimo savo tėvynės-Lietuvos, pagerinimo buvio artimųjų žmonių—nerasi tikrosios laimės ir ramumo. Dažnai kirminas sąžinės grauš tavąją širdį ir nekartą gal prisieis sušukti drauge su Salamonu: „Tuštybių tuštybė ir viskas tuštybė!“ Iš čia aišku, kad turi buti toki tobuliausioji absolutė Esybė, kuri, padedant dvasiškiems ir kuniškiems žmogaus privalumams, duotu tikrąją laimę.

Žinoma, netik apie laimę, bet ir apie daug čion pajudintų klausimų, nutarimų galima but parašyti net keletą tomų, jei nuodugniai ir detaliai viską išdėstyti. Todėl kalbėdamas apie laimę, delei mano rašinio siaurumo, stengsiuos piešti tą laimę prisitaikinant prie musų tikslo, įdealų ir tolesniųjų aplinkybių.

Laimė yra tai stovis išsiliuosavimo nuo visokio pikto ir įgijimas viso, kas gera, tobula. Bet dar toks aptarimas neužtikrina pilnosios laimės: reikalingas yra tvirtumas, ištvermė to stovio ir supratimas jo mumyse. Iš čia seka, kad laimė yra pačiame žmoguje, jo sieloj, jo darbavimesi delei žmonijos ir tėvynės labo. Štai kaip Gustaitis tarė savo širdžiai apie laimę:

„Aš tau pasakysiu, širdie, kame laimė:
„Numirk visam tam, kur mirtis ir jos baimė
„Suleido nagus;
„Atgimk, kame meilė, kova ir gyvybė,
„O siekk, kur beskausmė masių amžinybė,
„Tad busi žmogus.

Iš viso pasakyto, nuosekliai galvodami, matom, jog patsai žmogus yra tverėjas ir gamintojas savosios laimės. Laimė, sulig nutarimo moralės filosofijos, yra antrasis žmogaus gyvenimo tikslas. O pirmasis ir užvis augštesnis tikslas, kaip skelbia krikščionių mokslas, yra garbinimas savo Sutvertojo.

Žiurint į kokį tobulumo ir moralio tvirtumo laipsnį iškils žmogus, ir kiek jisai supras, apkainos gyvenimo tikslą ir stengsis jį pasiekti, įvykdinti, tiek jis bus laimingas. Sakau: „supras, pažins“ gyvenimo tikslą, o ne „paskirs, išsirinks jį“. Tikslą žmogui jau paskyrė Tasai, Kurs jį sutvėrė, davė jam pirmutinę gyvybę ir iškėlė jį ant viso pasaulio.

Tvirtinti priešingai butu absurdas, nes išeitu, kad Dievas nežinojo ką darė sutverdamas žmogų.

Tikslas-gi gyvenime butinai reikalingas. Nes gyvenimas be tikslo, tai vis tiek ką valtis be vairo ir burių tarp puto-

jančių bangų, ar keleivis tamsioj naktyj be kelio ir žiburio. Bet suprasti o dar labiau pasiekti gyvenimo tikslą nėra taip pigu. Reikia gan gerai atsidėjus įsigilinti į save, į savo sielą į savąjį „aš“. Žodžiu reikia pažinti save. Pažinimas savęs—štai tas akstinas, tas vadovas, kurs rodo ir veda prie laimės. Užtai laimei atsiekti neužtenka nuolatinio energiško darbavimos kelerių metų, kartais net maža kelių dešimčių, o taipgi ir viso gyvenimo. Nes kuodaugiau žmogus tyrinėja pats save, kuodaugiau ir nuoširdžiau darbuojasi kitų naudai, tuo labiau rimtėja, auga jo idealai, gyvenimo tikslas, ir pirmoji, manytoji jo laimė, toki apribota, mažutė, it žiburėlis tolumoje, pavirsta į neapimamą, žerintį ugnies okeaną. Prie to okeano, gal ir nesitiki žmogus prieisiąs gyvendamas čion ant žemės, o tik džiaugias, gerėjasi, šildomas ir gaivinamas jo bangų.

Toliau, pažinimui gyvenimo tikslo ir įvykdinimui savo siekių reikia įgyti skaidrią sąmonę, tvirtai atsistoti ant tikėjimo ir augštos doros pamatų, išdirbti savyje aiškią nepajudinamą pasaulėžvalgą, išauklenti tvirtą valią, budą ir pasiryžimą drąsiai sutikti kiekvieną pavojų, nelaimę ir narsiai ginti savo augštus ir šventus idealus. Nes gyvenimas, tai ne koks saldus sapnas, ne svaigios skaisčiai mirgančios svajonės, bet kova—kova sunki ir mirtinga su savo gyvulišku žmogumi, su likimo smugiais, su įsiskverbusia tamsumos galybe; gyvenimas—tai plaukimas per užiančias bangų versmes ir visos juros baisenybes.

Užtikro nuostabu darosi, ar-gi toks sunkus ir nesuprantamas gyvenimas? Rodos, kai žiuri į jį, į žmones, taip viskas aišku, suprantama—tik, regis, susisukk guštelę su mylima porele ir gyvenk sau. Bet kaip skaudžiai ir nepataisytinai apsirinka visi tie, kurie taip mano apie gyvenimą ir nesirengia prie jo. Apie tai liudija įvairus nusižudymai ir kiti iš jaunųjų žmonių gyvenimo faktai. Teisingai pasakė vokiečių pedagogas Herbartas: „Kad jaunimas nenoroms tiki tam, jog dažnai beregint gyvenimas pasirodo rimtu“. Rimtumą ir svarbumą gyvenimo gan gerai suprato ir apkainojo jau senovės galvočiai. Jie atsidėję mokindavo ir rengdavo jaunimą į gyvenimą. Taip, vienas iš jų, Nikonas, prirengdamas į gyvenimą savo sunų Galėną, žinomąjį paskiau senovės graikų mediką, pasakė: „Jei nori, kad visi užvydėtu tavajai laimei,—buk teisingas, narsus, doras, išmintingas, susilaikyk visuose smagumuose, saugokis neapribotų troškimų; pirm visko surask tiesą, buk visame ištikimas pats sau, nepajudinamas savo nutarimuose, tvirtas savo principuose, pamatuose, neleisk by-kokiam vėjui

tempt savęs; buk vakare tuo, kuo buvai iš ryto". Kokie tai puikus, pilni išminties, tiesos šie žodžiai ir kaip jie aiškiai nupiešia reikalingumą rengtis į gyvenimą. Taigi:

„Į darbą! į darbą: lig smerčio ašmuo
„Jaunos neatkirto galvos;
„Juk dienos ir vėkos—tai upės vanduo
„Jos bėga ir bėgt nenustos".

Užtat, draugai ir draugės, branginkim tą svarbųjį laiką, tas žalias jaunystės dienas. Darbuokimės bendrai ir kraukim tuos amžinus turtus, kurių nei vagis išplėš, nei rudis gadins. Nes dabar laikas į busianti gyvenimą prisirengti,—kada viskas puikiai klojasi, visi įspudžiai ir žinios gyvai ir tvirtai atlieka musų sąmonej, atmintyje; kada kraujas skubiai plakasi gislose; kada jaučiam didį pakilimą dvasios, energijos; kada visi sąnariai, visas žmogus prašosi, veržias prie darbo. Juk atminkim, koki plati ir apžėlusi tautos dirva ir kaip ji laukia, kada mes su tvirta energija, tikru pasišventimu bersim į ją doros ir išminties grudus! Čia tik, ant šitos dirvos, darbuodamiesi galim rasti tikrąją laimę ir gausų užmokesnį! Nes kas gali buti augsčiau ir reikalingiau, kaip šviesti, mokyti ir darbuotis dėl prastų, tamsių žmonelių-sodiečių, kurie triusia, prakaituoja, it juodas jautis, nesuprasdami nei apie Dievą, nei apie dorą, nei apie kitą šviesesnį geresnį gyvenimą? Tapęs liaudies mokytoju su geru tam tikru išsilavinimu, daug daugiau atneši naudos tėvynei, nekaip, kad dar šiek-tiek pasimokinęs, užimtum augštesnę vietą ir parašytum koki ten romaną, apysaką ar filosofišką veikalą. Nes kas tamsiems žmonelėms tos blizgančios, puikiais viršais ir pilnos karštų, jausmingų žodžių knygos, jei jie nežino „*A*, *B* ,*C*," arba, kaip sudėti „*ba*"? Mažai yra ir nedaug ką tereiškia, sako Vydunas: „vadint save Lietuviu, nors ir garsiai, ir švelniais, tuščiais žodžiais raginti kitus pasilikti lietuviais, mylėti savo tautą, kalbą ir tėvynę". Tas išeina vistiek ką rašyti ir kalbėti kitiems: mylėkit elgėtas, vargšus, matot koks jų sunkus padėjimas, kaip jie verti užuojautos, o tečiau neikiek nesirupinti apie pagerinimą jų materialio padėjimo. Lietuva-musų tėvynė—taip-pat vargšas ir dar koks nuskaręs. Ji reikalauja aukų, darbavimos, tikro pasišventimo iš savo sunų. Užvis labiausiai ji reikalauja gerų atsidavusiųjų savo pašaukimui mokytojų iš savų žmonių. O tokių Lietuvoje, dar galima pasakyti mažai yra. „Nes ne tas mokytojas", sako Leonas Tolstojus, „kuris gauna išauklėjimą ir apšvietimą mokytojo, bet tas, pas kurį yra vidujis persitikrinimas, kad jis yra, turi buti ir

negali buti kitu kuo. Tas įsitikrinimas atsitinka retai ir gali buti patvirtintas tiktai aukomis, kurias žmogus sudeda savo pašaukimo dėlei".

Taigi, reikia gerai pamąstyti ir išsirinkti tą augštą ir šventą mokytojo pašaukimą. Jau dabar jis nėra taip paniekintas ir žemas. Materialis mokytojo padėjimas jau kiek geresnis, kaip pirma buvo. O jei dar koks kvailys juokiasi, niekina mokytojo pašaukimą, tai aišku, kad jis taip mažai žino, jog jam reikia gerai išaiškinti arba visai mesti kalbėjus.

O kas del apysakėlių ir feljetonėlių, tai, mokytoju buvant, lig valios galima atsivalgyti tos duonos, tik reikia netingėti.

Gerai viską apgalvojęs, tikiuos, jog nei vienas tikrai suprantąs tą pašaukimą, nesigailėsis mokytoju tapęs. Ir gulėdamas ant mirties patalo ir matydamas gražiai bujojančius savosios dirvos javus ir jų pilnus, prinokusius vaisius, dar jausis mažai pasidarbavęs tėvynės labui, dar nenorės skirtis su šiuo pasauliu, dar gailėsis palikti, nepadaręs žmonėmis, burį apsiverkusių čion stovinčių savo auklėtinių—geltonplaukių vaikiukų. Nenoroms jo lupos tars: „Dariau ką galėjau—geriau tegul daro tie, kurie gali". Ištikrųjų, kas gali buti brangiau ir maloniau, kaip mirti, atidavus tėvynei visą save, visą savo mokslą, darbą ir energiją!..

Tegul gi to mano rašinio sankcija ir užbaiga bus šitie dainiaus žodžiai:

„Laimė yra vien pas Dievą,
„Jis davėjas jos...
„Nori laimės, melsk Augščiausį
„Iš širdies visos.
„Numylėki savo kraštą,
„Pasišvęski jam!
„Mokslas, darbas atneš laimę
„Žmogui kiekvienam.
„Dirbk su Dievu ir su meile
„Be kitų skriaudos,
„O tikrai laimingas busi
„Visur visados!...

Svajotojas.

10—IV—12.

—o—

LAIMINGAS...

Jis stovi klaikiai žvalgydamos į ežero bangas... Liudnai šypsosi leisdamosi saulė, žiurėdama į žemę, tartum nenorėdama skirtis su jąją. Taip jai čia buvo gera visa šildyti gaivinti,—o dabar reik apleisti numylėta žemė... Norėtusi jai nors paskutinį kartą visa apglobti, priglausti prie karštos krutinės, suraminti, nudžiovinti vargdienių ašaras. Taigi paskleidė jau nublankusius savo spindulius į visas šalis. Išsklido saulės spinduliai apglobdami plačius žaliuojančius dirvonus, mišką, ežerą, kurio bangas auksu numarginę, įspindo jie į šalia stovinčios grinčutės langą. Gamta, tarsi suprasdama saulės liudnumą, nurimo.—Nutilo miškas, kurs vėjo siubuojamas lenkė į žemę viršunes,—tik žili, kaip seniai, ąžuolai, palenkę galvas, kartas nuo karto šlama savo galingomis viršunėmis, rodos išreikšdami saulei padėką už jos šviesą ir šilimą. Nutilo vėjas, kursai blaškės po plačius žaliuojančius laukus, lenkė prie žemės miško milžinus, siubavo ežero bangas. Nutilo paukščiai, kur, kaip sesutės rutų darželyje, linksmai čiulbėjo, ramindami artojaus sielą. Nurimo ir ežero bangos, kur uždamos putodamos draskė krantus.

Tik retkarčiais malonaus vėjelio siubuojamos laižo krantus. Pamiškyje artojas, pasirėmęs ant žagrės ir pakėlęs suvargusią galvą, liudnai šypsosi į leidžiančiąsi saulę. Saulė-gi paskutinį kartą visa apglobdama liudnu šypsojimu, paraudus iš didelio susigraudinimo, pasislėpė už dangaus skliauto. Netekęs dangus savo linksmintojos taipgi vakaruos paraudo, tartum juros ištarpinto aukso.—Taip tylu, ramu aplink... O jis stovi ir klaidžioja įdubusiomis akimis po apmirusį ežero vandenį...

Jau rukai apsiautė žemę ir pakvipo malonum drėgnumu. Pradėjo temti. Ant dangaus pasirodė aušrinė. Toliaus ir visas dangus pražydo milionais žvaigždelių, kurios mirgėdamos it kaimo žiburiai, tartum žaisdamos, juokaudamos, šokinėdamos ant dangaus, visos pastatę akis, kaip mergelės bažnyčioje, kad nori geriau prisižiurėti į vaikinus,—sužiuro į ežero gelmės. Mėnulis, iškišęs iš po debesų savo balzganą galvą ir išsimaudęs ežero vandenyse, ramiai nušvietė dangų. Ten kur toli, anapus ežero, pasklido dainos aidas. Laukuose jam pritarė griežlės balsas: „Krės, krės varškės“!... Suskambėjo

miškas nuo lakštingalos dainos. Visi tie balsai, susilieję į vieną aidą, tai kilo augščiau debesų, tai blaškės po plačius laukus, taip ramindami sielą.

O jis vis stovi panėręs akis į ežero gelmes... Nemato nei spindančių žvaigždžių, negirdi nei tų visų vakaro balsų... Stovi ir stovi be minčių, be vilties,—tik baisus neramumas spaudžia jo širdį. Kįla audros krutinėj.

— Kaip skaudu, — išsiveržė duslus balsas iš įdubusios krutinės.—Argi nėra jau man paguodos?,—šnabžda pamėlynavę lupos.—Ir vėl akis paskendo juodame ežero vandenyje, tartum ten jieškodamos pagalbos.

Bet ežeras tyli... Tik kartas nuo karto sušlama pakraštyje lendrės, tai vanduo, glausdamos prie krantų, tarytum jį šaukia savo gelmėse paskandinti sielvartas, vargus.

Staiga paputė vėjas, paslaptingai sušlamėjo miškas, suliuliavo ežero vandens, bangos pradėjo daužtis į krantus.—Atbudo ir jis, suvirpėjo. Klaikiai apsižvalgė aplinkui; šiurpuliai perėjo jo kuną.

— Kur aš, ko aš čia atėjau?—žaibu perlėkė mintis per jo galvą.

Vėjas pradėjo labiau pusti. Jį perėmė drebulys, tat tvirčiau apsigaubstęs, paskendo mintyse. Ilgainiui atsipeikėjo. Kraujas smarkiau pradėjo vaikščioti kunu. Atsiminė savo vargus, kur jis yra ir ko atėjęs. Vėl šiurpulys pakratė jo kuną, kaip judina vėjas ežero bangas. — Viešpatie! — sušuko jau balsiai, ir pats persigando, taip keistai suskambėjo tas žodis, netyčiomis išsiveržęs iš jo lupų; ir nenuostabu, jau Dievą seniai buvo pamiršęs.

— Viešpatie!—atkartojo,—kaip skauda širdį, gyvenimas taip nubodo, išsėmiau visa, kas iš jo semti galima, jaučiu tik tuštumą ir nepasitenkinimą. Paskutinė mano paguoda, tai čia po kojų, šiose gelmėse.—

Susyk išsiveržė iš jo krutinės ir skausmas, ir skudas ant gyvenimo,—ir pasklido toli, toli... Jį atkartojo ežero bangos, glausdamos prie krantų. Medžių viršunės baugiai sušnabždėjo kartodamos jo žodžius. Jam lyg ramiau radosi, atsiminimai skverbte-skverbėsi galvon.

Štai lyg šešėliai slinko pragyventos valandos, mokslo draugai, susirinkimai, bjaurus pasilinksminimai, dirksnius er-

zinančios, sukeliančios nedorus geismus, knygos, tolyginis Dievo užmiršimas, dvasios priedermių neatlikimas; toliaus kortos su svaiginančiais gėrimais; toliaus, net atsiminti baisu, paleistuvystė—galop visas pasinėręs šio pasaulio sukuryje, visa užmiršęs kas dora, prakilnu,—nugrimzdęs nedorybių versmėse.

— Brrr!—pasikratė visu kunu, lyg iš miego pabudęs.

— Visa išsėmiau, ką gyvenimas duoti galėjo, ko troško kuno geiduliai,—dabar liekasi viena, gyventi nėra kam, paguodos nemataul—

— Nematau paguodos!—išsiveržė širdį veriantis balsas iš jo krutinės. Ko jame negirdėjos; ir beviltis aimanavimas, ir baisus skundas ant gyvenimo ir žmonių, ir savim pasibjaurėjimas, neapykanta, antgalo laimingų kudikystės dienų gailesis, tų dienų, kurios kaip žvaigždelė tamsioje naktyje žybteli keleivio akyse, apšviesdama kelią, bet ją tuojaus uždengia tamsus debesiai.

Baigėsi trumpa vasaros naktis. Rytuos pradėjo švisti..

O jis vis stovi, vis neramumas spaudžia širdį. Paputė malonus vėjelis; pasklido skardus lakštingalos balsas. Mėnulis, lyg susigėdęs, ar bijodamas kad jo neužtiktu skaistus saulės spinduliai,—pasislėpė ir daugiaus nebepasirodė. Tik žvaigždės dar vis mirgėjo šokinėdamos po dangų. Antgalo ir jos nublanko, užgeso. Pradėjo švisti. Lakštingalos balsas dar skardžiau, dar linksmiau skrido po apielinkę. Antgalo sučiulbo visas miškas. Susilieję tie visi balsai į vieną aidą kėlė sielą nuo žemės ten kur tai augštai, augštai, augščiau debesų, kur žiba laimės spinduliai, kur nėra vargų.

Aprimo visiškai ir jo siela, pradėjo svajoti. Štai gražus nameliai niukso ant kalnelio. Aplinkui namus medžiai siubuoja viršunėmis. Šalia grinčios nedidelis sodelis skamba nuo paukščių balsų. Čia pat po grinčios langais darželis pilnas žydinčių gėlių; motinėlė jąs ravi. O jis laksto linksmutis, tai po sodelį, tai sukinasi aplinkui dirbančios motinos. Jam taip linksma, taip smagu. Aplinkui taip gražu. Saulė tik blizga, tik šviečia.

Dangus žydras, mažiausio debesėlio... Jam taip gera...— Atejo vakaras; parėjo visi iš darbo. Ir jie visi linksmi, tik kalbasi, tik juokauja, nematyti nuovargio po sunkių dienos darbų. Rengiasi gulti. Motina ima jį už rankos, apkabina,

bučiuoja,—ir, paklupdžius šalia savęs, moko poterių. Jam taip smagu, taip gera Dievulis garbinti...

Štai jis jau paaugęs, eina drauge su motina į bažnyčią atsiteisti Dievuliui už savo negerus darbus, padėkoti už taip neapsakomą Viešpaties gerumą, priimti Jįjį savo širdyje.

Lyg rukuose mato jis save prie klausyklos, prie Viešpaties Stalo—laimės ašaros rieda jo skaistum veideliu. Viešpats toks geras, visa jam yra atleidęs, atėjes jo širdin,—virpa jis iš džiaugsmo ir laimės, ir tenai pat prisižada niekados Dievulio neapleisti, Jįjį visados mylėti, Jam tarnauti...

Taip stovi jis ir svajoja apie pereitas gyvenimo linksmybes. Širdyje taip smagu, ramu pasidarė, užmiršo savo vargus ir nelaimes.

O paukščiai tik čiaža, tik kįla daina. Suvirpėjo jo kunas. Ašaros pradėjo riedėti per veidus, puolė ant kelių.

— Viešpatie!—sušnabždėjo jo lupos.—Taip man buvo gera kada į Tave su tokia meile tikėjau, kada Tavo įsakymus pildžiau, eidamas dorybės keliais,—o dabar kas aš! Viešpatie, aš Tave užmiršau, Tavo įsakymus kojomis myniau, taip baisiai Tave rustinau. Bet Tu, Viešpatie, atleidi visados ir visiems, nors didžiausiems nusidėjeliams. Tavo meilė begalinė, tat ir man atleiski tąs baisiausias kaltes. Prie Tavęs puolu, prie Tavo mylinčios Širdies glaudžiuosi. Neatstumki baisaus nusidėjėlio, bet priglauski, atleiski, Viešpatie!...

Visiškai prašvito. Nutilo lakštingalos balsas. Sušlamėjo miškas, rodos išreikšdamas pasigėrėjimą ir padėką už taip puikias dainas. Dangus-gi taip žydrus, jokio debesėlio... Tik rytuos išsirito iš užu dangaus skliauto raudonas, kaip kraujas kamuolys ir pradėjo kilti augštyn. Visa nutilo. Sparnuoti spinduliai, prasimušę pro medžių lapus, meiliai pažvelgė į klupantįjį.

— Laimingas,—lyg ir sušnabždėjo jieji, ir išsisklaidė po platų pasaulį, visus žadindami į darbą.

— Laimingas, — pasigirdo paukščių balsai.

— Laimingas,—sušlamėjo miškas, lenkdamas prieš jį savo augštas viršunes.

— Laimingas,—atkartojo ežero bangos, glausdamos prie krantų.

Moksleivis Rugėnas.

KĄ GI DAR RINKTI?

Pernykščiais metais „ateitininkai“ susikurstė folklorą rinkti. Prisiunčiama jo gana dikčiai ir šit prie kiekvieno „Ateities“ n-rio išeina po keletą lapų pilnų įvairios medegos. Malonus tai apsireiškimas ir mes galime tuo pasidžiaugti. Rinksime, žinoma, ir toliaus visai nepaisydami p. Vabalėlio ir b-vės šipatavimų bei įkalbinėjimų, kad „ateitininkai“ nenuosekliai daro rinkdami tuos musų tautos tvėrybos žiedus, mylėdami tėvynę ir tt[1]), nes p. Vabalėlis nori pasisavinti sau bei savo bendraminčiams visų gerų darbų monopolį. Šiuo straipsneliu aš noriu atkreipti draugų ir draugių akis į tas folkloro rųšis, kurios lig šiol paliko beveik nelytėtomis.

Peržiurėję išėjusius ligšiol „Žiedus“ pamatysim, kad daugiausia ten tilpo dainų, patarlių bei priežodžių, burtų bei prietarų, galop mįslių; mažokai dainuškų, apeiginių dainų, pasierzinimų, greitakalbių ir tolygių dalykų. Ateinančią vasarą reiktu ir apie šiuos neužmiršti.

Visai nesimatė pasakų, legendų ir padavimų. Pamažu šitie pasakojimai eina užuomaršin ir nemažiau už dainas prašosi užrašyti. Turbut visi atsimenam su kokiu smagumu klausydavom gerų pasakotojų, kuomet jie gyvai, vikriai regzdavo kokią nors pasaką. Ir nenuostabu - jose atsispindėjo musų žmonių išmintis, gudrumas ir fantazija. Kitose pasakojami historiški atsitikimai, žmonių pažiuros į įvairius prietikius bei apsireiškimus ir nors viskas į fantastiškus rubus įvilkta, tečiaus tokios pasakos ytin yra del musų svarbios. O vėl jų dailumas. Paimsi kartais kokią pasaką ar legendą ir stebėsiesi: kas per gražumėlis! nors poemon dėk. Talentingi žmonės ir pagamina iš jų puikias, kupinas poezijos poemas. Pasiskaitykim Krevės „Gilšę“, o patįs įsitikrinsim.

Nepasirodė pasakaičių bei padavimų nušviečiančių senovės lietuvių tikybą, apeigas Čion priguli pasakaitės

---

[1]) Sk. „Aušr.“ № 14, p. 15.

apie kaukus, aitvarus, vėles bei velnius ir kitus senovės lietuvių dievaičius. Del musų ir jos yra svarbios: taip mažai ligšiol žinom apie savo bočių praeitį, mytologiją, tikybą. Nedaugiau ir paskui žinosim jei nepasirupinsim surinkti iki šiol užsilikusias brangias liekanas.

Reikalingos užrašymo pasakaitės apie įvairius gyvius, kaip antai: paukščius, gyvulius, vabalus ir tt. Žmonės pastebėjo gyvių ypatybes, kai-kuriuos pasielgimus ir norėjo juos išsiaiškinti. Daugiausia padėjo fantazija ir pagamino gyvių eposą. Taip yra pasakojimai apie šunis, bites, paukščius ir tt. Beveik kiekvienoj apylinkėj kitaip pasakojama apie tuos pačius daiktus. Tik paklausinėkim senukų arba šiaip pastringočių ir jie pripasakos mums daug įdomių ir svarbių dalykų.

Gyvenimui į naują vagą stojant nyksta senovės papročiai ir apeigos. Seniau kiekviena šventė, kiekvienas svarbesnis ar ypatingesnis lietuvio gyvenime atsitikimas, turėjo savo dainas, apeigas ir tam tikrus pasakojimus. Velykų, Kalėdų, Sekminių ir kitos šventės turi daug ir įvairių papročių; pradedant bei užbaigiant kai-kuriuos darbus, genant pirmą kartą pavasaryj kaimenę, jojant į naktigonę ir t. d. dar ir dabar kaikuriose vietose lietuviai laikosi tulų papročių. Ir šiuos reikia surankioti, kol dar visai neišnyko.

Per kiauras dienas dirbęs - plušęs atsilsio valandomis lietuvis norėjo užmiršti savo vargelius, mylėjo pasilinksminti. Skambėjo tada liudnosios dainos, ėjo į darbą šokiai ir žaislai. Žaisdavo dažnai tyram ore, po daugaus skliautu. Tie musų žaislai yra malonųs ir linksmi, nes juos pagamino linksmybės valandėlėj tyra širdis. Tik mes mažai jų težinom. Daug žaislų turi piemenėliai. Šie „vargo vaikeliai“ įvairino savo ilgas bei pilkutes dienužėles dainuškomis, žaislais, pasierzinimais, greitakalbiais, juokingais išsitarimais ir kitokiomis pramonėlėmis. Kiek linksmumo, kiek sąmojo, nekalto juoko randasi jų žaisluose bei išsitarimuose. Tik nepasipuikinkim ir mokėkim prie jų prisigretinti, o daug naujo išgirsim.

Iš senovės lydi lietuvį daina, ir jis taip su ja suprato, susigiminiavo, kad be jos sunku buvo apseiti. Ar tai

krutinę koks jausmas spaudė, kuteno, ar reikėjo ką pašiepti, su kuom pasierzinti, kam nors atsakyti, šioks ar toks darbas ėjo—prie visko buvo pritaikinta dainelė. Dažnai liudna, širdinga, rečiaus linksma, sąmojinga ar juokinga. Kada ir koki buvo reikalinga tuojaus atsirasdavo.

Nors „Žieduose“ tilpo didelis dainų pluoštas, tečiaus beveik visos vienos rųšies. Daugiausia tai kasdieninės dainelės, kurias lietuvis ramindamos bei guosdamos traukia sau iš širdies, kuomet vargelis ar šiaip koks kryželis krutinę spaudžia.

Permaža arba ir visai nebuvo švenčių bei apeigų taip-gi prie įvairių darbų traukiamų dainų. O kur dainuškos, vaikų bei piemenų dainos, taip vadinamos „paukščių dainelės“ (pamėgždžiojimai), talaluškos, šokių dainos, pasierzinimai bei pašiepimai, kokie randasi dvieilėse, ketureilėse dainelėse ir tolygųs dalykai? Ar-gi leisim šiems dalykams išnykti?

Galop visoki vardai, pavadinimai, pasakojimai apie tų pavadinimų atsiradinimą, padavimai apie ežerų, pilekalnių atsiradimą bei pranykimą, visokios „istorijos“ ir tt. Žodžiu, rinkime ir užrašinėkime viską, ką tik žmonių fantazija bei jausmai pagamino. Tie žmonių tvariniai gal nors kiek nušvies musų praeitį, padės suprasti lietuvio gyvenimą ir budą.

Nors folkloro rinkime yra dar nemaža spragų, dar toli gražu ne į visas jo sritis ganėtinai savo akis atkreipėm, bet vis tik pradėjom trustis ir darbas eina neblogai. Nieko nebuvo girdėti kad moksleiviai užsiimtu dailės liekanų rinkimu. Gal pasakysit, kad moksleiviai surinkę neturėtu kur padėti. Folklorą surašai ant popierio, įdedi į voką ir važiuoja kur reikia. Ne-gi padarysi taip su musų tautiškosios dailės liekanomis? Bet yra Marijampolėj „Gabija“, Kaune „Muzejus“, yra Lietuvoj ir pavienių inteligentų, kurie noriai tokius dalykus priima ir nusiunčia kur reik, by tik kas jiems tokių išdirbinių pristato. Norėkim dirbti, o kur padėti atsiras. Mažesnieji, parankesnieji išdirbiniai, k. a. juostos, audimai, margučiai, išdrožinėjimai ir kiti tolygųs darbeliai reikia surinkti, o didesniuosius kas moka, tenupiešia. Palėpėse galima už-

tikti senų šaudyklių, kultuvių ir kitokių mažųjų namų įrankių gražiai išmargintų, išraižytų. Kaikuriose Kapsijos bei Zanavikijos vietose užsiliko dar senoviškų indų. Man paėiam pasitaikė išnetyčių rasti palėpėj medinę kraitvežių „magaryčinę“ bonką ir piršlių taip-gi „magarycinę“ arba sugertuvių medinę verpelę. Abi gana įdomios. Kitose vietose gal ir kitokių indų atsirasti. Iš musų Mokslo bei Dailės dr-jų atskaitų matyti, kad indų beveik nieks neprisiunčia. Tveriant dabar savą grafiką bei pritaikomąją dailę, visoki žmonių darbelių pagražinimai, stylizacija, raštai, piešiniai, marginimai, išdrožinėjimai, raižymai turi kaip tik didelę vertę.

Tikimės kad ši vasara atneš musų „Ziedams“ įvairesnio folkloro, o „Liet. Dailės Draug“ ir „Gabijai“ moksleiviai pririnks kaimuose dailės liekanų. Tat į darbą![1])

Petras.

AR APSIMOKA?

Musų tauta turi jau nemažą burį dailininkų, kurie atsižymi mažiau ar daugiau savo talentais; beveik visi jie yra susispietę Dailės Draugijoje. Kas met toji draugija taiso dailės parodas, išstatydama jose savo sąnarių dailininkų visokius paveikslus bei parinktus labai gražius liaudies išdirbinius. Toji draugija, kaipo turinti siekį sutverti atskirą tobulą lietuvių tautišką stylių dailėje ypač rupinasi pastaraisiais tai yra liaudies išdirbiniais, nes žino, jog juose spindi musų tautos dvasia, jog juosna musų jaunoji mergina įaudžia savo sielą, savo dailės grožės troškimus, jog vaikinas bedirbdamas, bedrožinėdamas ką nors taipogi jon įdeda savo vidaus, savo dvasinio stovio dalį. Apskritai jie—tieji liaudies išdirbiniai tautos dailininkams

[1]) Pritardami p. Petrui, mes vardan principo *audiatur et altera pars* dedame greta ir kitą p. P. R. straipsnį, kur sulig rinkimu tautadailės dalykų išreikšta nuomonė suvis kitoki. *Red.*

be galo svarbus. Užtai jie kasmet steigdami parodą, taip melste meldžia visų, neišskiriant net ir musų—moksleivių padėti jiems renkant tuos gražius liaudies išdirbinius. Kaip kitais metais—taip ir šįmet praskambėjo po laikraščius toji dailininkų malda. Mat rengiama šeštoji dailės paroda. Penkis kartus jie jau prašė mus rinkti, fotografuoti, siųsti jiems, ir mes, daugumas musų moksleivių, užjausdami jų augštą siekį rinkome siuntėme. O pasekmės kokios? Koki gi nauda iš to musų darbo rinkimo? Bene bus tik tas, kad jie surengė jau penkias dailės parodas Vilniaus aristokratams ir mažumai lietuvių inteligentų, pardavė kelis savo veikalus. O ką gi jie davė mums, už surinkimą, ką gi jie davė liaudžiai, kuri beveik dykai davinėjo savo gražiausius dvasios tvarinius? Gi Dailės parodą, kurią surengė Kaune pereitais metais, ir kurią mes Lietuvos moksleiviai galėjome atlankyti, išnešti šiokį toki supratimą apie lietuvišką stylių. Tai bent tiek gavom mes moksleiviai. O liaudis — nieko. Mes skaitom savo literaturos žiedelius, vartom „Jaunos Lietuvos“ lapus „Pavasario balsus“, „Dainų skrynelę“, „Algimantą“ neužmirštino musų Pietario, ir daug puikių musų rašytojų veikalų, bet nei vieno nerandam pagražintu musų dailininkų grynai tautiško styliaus vinietėmis, paveikslėliais, kurie mums palengvintu suprasti, įsivaizdinti dalyko stovį ir drauge paragintu mus prie grožės siekimo. O toji nabagė liaudis dar mažiau gavo. Ji, kuri sutvėrė taip masinančiomis varsomis juostas, tokius gražius pilnus tautiško styliaus žiurstus, rankšluosčius, kryželius, ji net elementoriaus skiltyse nemato sau suprantamų padedančių siekti šviesos tautiškame, savame styliuje paveikslėlių. Be viršelio, kuriam tris metus pagret skelbiama konkursas, jis vaikutis, liaudies sunus mato visai jam nesuprantamus iš hispanų bei anglų gyvenimo paveikslėlius, (šaukštus, vokiškus brylius, duris, lentynas[1]) ir kitus t. p. dalykus. Ačiu musų dailininkams jau nuo pat mažens musų vaikams skiepijama darkymas savo dailės, pamėgždžiojimas svetimosios.

[1]) Daidės Dr. nors mini, kad musų liaudis perdaug kreipia akis miestelin, bet užmiršta, kad jai liepia ir dar pastumia patįs dailininkai, nepatraukdami ją gražiais tautiškais išdirbiniais.

Skaito musų šeimyna užsilikusi kaime kningelę, mato šale kokį tai keistą paveikslėlį, kuris įdėtas kningelės turiniui aiškiau suprasti, ir jis nieko nesupranta: paveikslėlis jam kaž ką primena, o kningelėj vėl tartum ne apie tai skaito. Jis gauna visai kitokį jausmą negu jam įskiepijo močiutės ar seselės puikios savotiškos blaivios dainos, kitokį negu jis gavo nuo aplinkinio gyvenimo, aplinkinių daiktų, gamtos. Jausmas gi gautas iš paveikslėlio ir įgimtas jausmas susitikę dar neharmonizuojasi, nes dar jis ligi to neišaugo. Ir apskritai jame palieka nenormalis, netyras, tylus įspudis, kurs kenkia jo vidaus tobulinimuisi.

Apskritai lygi šiol musų dailininkai visai nesuprato savo tiesioginio uždavinio. Jų piešti paveikslai begražina turtuolių salonus. O įkvepėjams tų paveikslų liaudžiai net nepadėkojama.

Taigi dabar kila klausimas, ar rinkti, ar siųsti tolesniai liaudies išdirbinius Dailės Draugijos Parodoms Vilniun. Logiškai mąstant, jei ištikrųjų ji nieko neduoda musų tautai,— tai rinkti ir siųsti neverta. Lai tie puikųs sesučių bei brolelių išdirbiniai lieka čion pat sodžiuje, nes geras raštelis ar išdirbinys ras čionai pasekėją, kurs nors nesuprasdamas atjaus jame nepaprastumą, pagaus jo ypatybę, pagerins, paleis svietan—ją pagaus kitas patobulins. Gražų daiktą visi patėmys.

Ir jei jau rinkti tuos retuosius—tai bent ne Dailės Draugijai ir ne jos Parodoms, bet Šiaulių ar Marijampolės ukės ir pramonės parodoms. Šios parodos bent prieinamos liaudžiai. Ji čionai pamato, savo išdirbinius, pasimokina, pataiso pagal matytus savuosius ir tuomi jau netik tobulina dailę, bet kartu ir palaiko. Suvalkijos puikios juostos jau buvo bepradėję nykti, nors Dailės Draugija kelis kart jas ištiesdavo parodose. Dabar gi po Marijampolės „Žagrės“ Ukio Parodai vėl pradėjo atgimti ir pas pačią liaudį. Įsižiurėję jaunimas visur užprašo nuausti tokias mąsinančias juostas, prašo seselių, prašo svetimų. Dailės Draugija nors šimtą metų but išstatinėjus jas savo parodoje Vilniuj, but nieko tokio neatsiekus. Tat ištikrųjų rinkti Dailės Draugijai ir jos parodoms Vilniuj neapsimoka. Rinkkime vely tikresniems ir geresniems tikslams.

P. R.

VEIKIMAS SODŽIUJE VASAROS LAIKU.

Rosijos mokyklų moksleiviui dar nelemta prisidėti prie visuomenės gyvenimo. Ar tai butu naudinga ar ne, tai kitas klausimas. Dalykas tame, kad kitą syk pakanka jam, moksleiviui, ir mokyklos užverstų teoretiškų darbų. Bet veikimas šiek tiek vistiek reikalingas, ypač jau dėlto, kad Lietuvoje daug darbo, šimtai sumanymų stovi mums prieš akis ir laukia įvykdinimo. Tų gi vykdintojų darbininkų pas mus kol kas maža. Musų jau gerai susipratusiųjų inteligentų dar tik menka saujelė. Ypač mums žuvę išvažiavusieji Rosijon. Jie toli nuo Lietuvos, todel nemato ir negirdi jos reikalų. Tat likusiems to visuomenės darbo pakanka ir daug jo pasilieka neatlikto. Taigi musų moksleivių, trokštančių greitesnės Lietuvai laimės, pažangos tautiškame bei doriniame susipratime priedermė kiek galint padėti, prisidėti prie to visuotino darbo. Ištikrųjų musų idealas to reikalauja. Jei mes negalim veikti mokslo metu, jei negalim imtis didžių darbų, tai musų jau priedermė nors kada kasmet galim—tai yra vasaros metu—stvertis dirbti bent tokius darbus, kurie nors lengvesni, betgi gyvenime turi savo svarbą. Tas musų veikimas—lai apsireiškia nors sodžiuje. Juk tik tąsyk šalis skaitosi susipratusia, kulturiška, kada ne saujelė inteligentų buna susipratę, bet visa liaudis, sodžių Lietuva. Kadangi musų dabartinėji inteligentija dar neturi laiko savo veikimą pradėti sodžiuje, tai prisieina atlikti tai mums moksleiviams, gyvenantiems jame ir vasarą jau esantiems liuosais. Ir ištikrųjų, jei tik mes moksleiviai pažiurėtumėm rimčiau, jei tik visa moksleivija karta nuo kartos stotu tan veikiman, turėdama omenėje Lietuvos šviesią ateitį ekonomijos bei apšvietos srityj, tai Lietuva tos ateities ištikrųjų gana greit sulauktu. Už kokių 10 metų Lietuva galėtu jau bent pavyti musų kaimynus latvius bei lenkus bent ekonomiškame susipratime.

Tas gi veikimas ne taip jau sunkus, reikia tik geros valios. Čia, apie tą veikimą ir norim su draugais pasikalbėti. Jis reikėtu padalyti į šiuos skyrius: šeimynoje ir su kaimynais, sodžiaus jaunuomenėje ir apskritai žmonėse.

I.

Pas tėvus.

Kaip malonu yra mums prasidedant pavasario gražybėms pasvajoti apie vasarą. Musų vaidentuvė veržiasi ten namon-

gimtinėn. Šiltos saulėtos dienelės, malonus ir paslaptingai baisus griaustiniai, tas puikus lyg rojuj oras po lietui, apskritai visa gamta miškai ir upeliai viliote mus vilioja. Miesto „gražybės“ tampa įkyrios. Tvankus, dulkėtas jau iš pavasario oras daėda ligi „gyvam kaului“. Liuosybėn!

Musų tėveliai seniai jau prirengė visokių valgymų, visokių smagumų ir jau nekantriai pradeda nuo pat Velykų mus laukti. Jie skaito diena po dienos laiką musų parvažiavimo. Broliukai, seselės irgi belaukdami jau galvoja kaip mus sutikti, kaip pradžiuginti, ką parodyti. Jie seniai jau mąsto, ko jie klausinės, ką šnekės. Mažoji sesytė padabino jau lovelę, apvalė savo daržėlį ir vis kad tai parodyti mums. Vienu žodžiu mus' laukia, mus myli. Bet tankiai mes bunam neverti tų jų laukimų. Tankiai parvažiavę neatjaučiam jų širdies ir elgiamės labai sausai. Į klausimus—atsakome nenoriai. Mums pasirodo jų visos šnekos tuščios, mums nesvarbios, mums reik daugiau rimtesnių dalykų. Ir mes atsiradę pas kaimiečius jaučiamės lyg sergantis. Ištikrųjų taip ir išrodo. Tėvai mus taip labai laukę neranda atjautimo jų meilės, ir nusimina. Su kaimynais irgi mes kažkaip sausai dažnai elgiamės. Jie gauna supratimą, kad mokslas pagadina žmogų. Reikėtu su visais visai kitaip elgtis: lai jų kiekviens klausimas randa mumyse atsakymą, malonumą. Net jų paprasčiausi nesuprantami klausimai—turi buti išaiškinami.

Čion reik dar pridurti apie santikius tų musų draugų, kurie verčiami tėvų dvasiškon seminarijon. Tas pas mus gan dažnai atsitinka. Retas musų tėvas leisdamas mus mokslan nenori, kad jo sunus netaptu dvasiškiu. Tai galima tuo išaiškinti, kad dvasiškas luomas arčiau jų stovėdamas ir turėdamas tokį augštą prakilnų tikslą įgijo jų simpatiją, jiems malonus, jų akyse begalo augštas. Tat musų tėveliai trokšdami mums laimės, trokšta matyti ir mus tokiame augštame luome. Mes jų tokius norus negalim pavadinti, kaip daugelis pavadina „tėvų tamsumu“, „tėvu nesusipratimu“ ir dar juodesniais vardeliais. Mus' tėvai jau tuomi parodo savo šviesumą ir susipratimą kad leidžia mokslan. Jei mes nejaučiame pašaukimo kunigystėn, tat ištikrųjų negalime, neturime doriškos teisės stoti, pasišvęsti tan luoman. Taip darydami mes nusidėtumėm prieš tokį augštą to luomo tikslą ir prieš visuomenę. Jei jau tėvai mus kartais prie to verste verčia—tei mes negalim tuoj jų akysna drėbti jiems tamsumą, bet reik maloniai atsiprašius tėvelių paaiškinti, jog negalim to padaryti, nejaučiam savyje pašaukimo. Reik jiems aiškiai su malonumu kaip pridera su-

nui, paaiškinti, kad galėsim buti ir taip doruș, tikintis, nebudami ir kunigais. Reik jų tikrai su meile paprašyti, kad jie neapleistu mus', nepasigailėtu pagal išgalės savo tėviškos globos mums kitą kelią pasirinkus.

Reikia prisižadėti, kad jei duos Dievas išeiti mokslus, tai jų neapleisim, neišvažiuosim kažkur į pasaulio galą, bet čion Lietuvoj apsigyvensim netoli jų, lankysim juos tankiausiai ir neužmiršim jų malonumo. Aš tikiu, kad tėvai matydami tą musų meilę prie jų neverstu musų eiti ar stoti šen ar ten, o dar labiau pradėtu rupintis palaikymu mus. Reik tik meile mokėti už meilę.

Išnyks tas mus vertimas jei mes pataisysim save. Tėvai trokšta mus matyti tikinčiais. Nekartą jau girdėjau žmonių kalbas, kad jiems jau taip malonu, taip gražu, patinka, kad mokyti žmonės ateina bažnyčion, poteriauja kartu su liaudžia: jie negali atsidžiaugti. Pas mus gi moksleivius likęs paprotis, kad ir užėjus bažnyčion, bet stovėti galvą ištiesus ir dairytis—lyg tuomi rodytumėm savo „mokslišKumą". Tą paprotį jau pasekė ir kaimo šiaučiukai ir kriaučiukai: perskaitę vieną kokią nors Šventmikio kningpalaikę ir atėję bažnyčion nesimeldžia, bet kaip pridera mokytiems — dairosi bei šypsosi, lyg kad musę kandžiotu (kiti sako kad atvirkščiai— musų moksleiviai pasekę tuos kriaučiukus). Kai kurie net tikintis moksleiviai, bet irgi turėdami tą garsų paprotį taipogi nekaip elgiasi bažnyčioje. Jei pasitaisysim—tėvai ir visi pradės kitaip į mus žiurėti.

Vienu žodžiu, mums moksleiviams namie reikėtu buti ne ponaičiais, bet ištikrųjų šaviškiais, šeimynos sąnariais. Ypač patartina nesišalinti nuo vasaros darbų. Vasara sodžiuj—darbymetis. Dirba kas tik gyvas. Taigi visai negražu butu tuom laiku kur nors drybsoti po pavėsiu. Tas darbas mums bus labai sveikas ir išvažiuodami vėl mokslan — paliksim gerą įspudį kaip tėvuose taip kaimynuose. Nebereikalo musų liaudis ir savo dainose taip giria gerus rugių kirtėjėlius ir geras šieno grėbėjėles.

II.

Platesnis musų veikimas visuomenėje.

Musų liaudis žemdirbių šalis. Retą musų tautietį rasi kalantį geležį Kauno ar Vilniaus fabrikuose. Žemdirbystė musų tautos jau skaitoma beveik šventa ir turi giliai įsišaknė-

jusias šaknis. Tik toji žemdirbystė jų dar maž te suprantama. Jei jau nori ką nors gauti iš jos, tai turi padėti nemaža spėkų.

Musų liaudis dar permaža turi agronomiškų žinių, nesupranta naudingumo ukiškų draugijėlių, neturi beveik supratimo kokią naudą jiems atneštu kooperacija ir daug tokių svarbių dalykų. Taigi čion musų priedermė liaudžiai patarnauti. Kai kurie iš musų sako, kaip aš galiu platinti žinias iš ukės dalykų, kad aš neturiu patraukimo jų link. Man rodos nereikia buti agronomu, kad paėmus kningelę iš ukės dalykų ar vienam ar dviem ar platesniam susirinkimui paskaityti. Juk kiekviens augštesnės klasės mokinys sugebėtu parašyti net pagal rankvedžius referatėlį ir jį perskaityti. Šventadieniais mus žmonės nemėgsta sėdėti namie, jie užsimetę drabužį eina su pačiomis ar vaikais apie laukus apžiurėtų, kaip Dievas jiem padeda gyventi, arba traukia pas numylėtą kaimyną. Kartais susieina daugiau ir nejustinai savaimi pasidaro tikras susirinkimėlis. Čia tai ir yra proga pašnekėti ar paskaityti iš tų paminėtujų dalykų, pridedant dar blaivybę. Arba galima net tėvų paprašyti, kad sukviestu kaimynus tam tyčia paskaitos pasiklausytų[1]) apie kokį nors dalyką. Tai galima daryti netik pas savę, bet ir kitur, bunant svečiuose, galima skleisti žinias ne vien kuopai, bet pavieniems.

Ypač tai lengva padaryti, nes yra daug tam tikrų pigių kningučiu, k. a. „Blaivybes“ išleidimai, ir daug iš ukio šrities „Šaltinio“, „L. Ukininko“, taipogi daug gerų kaip iš ukės, taip ir šiaip jau iš visokių šakų žinijos Šv. Kazimiero draugijos išleidimų. Tas kningutes reikėtu ne vien skaityti žmonėms, bet ir platinti tarp jų. Taigi užsiimkim ir p l a t i n i m u k n i n g u. Ištikrųjų pas musų sodietį ypač Kauno ir Vilniaus gub. be maldakningės ir kalendoriaus beveik neužtiksi kitokių kningų. Jei bent tas sodietis yra šv. Kazimiero draugijos sąnarys—tai gauna kas met po kelias. Jei ne — tai iškur gi jis gaus. Kningynų Kauno gub. be kelių miestų bei miestelių visai nėra. Aš žinau bent truputį Reseinių apskritį ir ten su gavimu kningų visa bėda. Net jau pačiuose Reseiniuose nėra lietuviško kningyno. Tat kurgi žmogelis gaus ir nusipirkti. Taigi mums pridera kiek galint jas platinti. Juk daug yra visai pigių kaip „Blaivybės“ išleidimai po kapeiką ar dvi. Jas galėtumėm ir dyka davinėti. Kitas

[1]) Rengiant paskaitas platesniam bureliui, reikia užlaikyti tam tikri viešpatijos įstatymai. *Red.*

gal galėtumėm gauti pigiau ir ant bargo. Neišparduotas galėtumėm palikti kur nors pas kokį žmogų ar šiaip pas ką, kad jis jas pardavinėtu. Su knygų reikalais, galima susitart su Šv. Kaz. Dr. per „Ateities“ redakciją. Apskritai, kurie interesuojas šiuomi gali kreiptis į „At.“ red. pridėdami atsakymui markę.

Iš daugelio priežasčių musų žmonelės dar nelabai mėgsta leisti savo sunus mokytųs. Tą jų nemėgimą irgi galima išaiškinti. Jie kartais nors ir gali, bet bevelija savo sunus ir dukteris laikyti namie ir paskui išleidžiant duoti dalias. Tas išteka iš to, kad jie dar permaž ar visai nesupranta mokslo naudingumo, ar bent klaidingai jį supranta. Pirmas toks supratimas tai, kad mokslas gadina žmogų. Ir ištiesjei pažiurėsi į daugelį musų dabartinių inteligentų sodiečio akimis — tai turi pasakyti kad gadina. Apie tai jau buvo rašyta augščiau. Taigi musų priedermė parodyti savo gyvenimu, kad mokslas negadina, bet taiso žmogų, apskritai visuose pašnekėsiuose aiškinti, kad mokslas naudingas, reikalingas ir raginti, kad nesibijotu leisti vaikų mokslan, jei jau į brangias gimnazijas neįstengia, tai kad leistu bent į pigias ukės mokyklas. Galima nurodyti Bubių ukio mokyklą palei Šiaulius, Dotnavos ir daugiau. Daugelis yra suaugusiu vaikinų, kurie norėtu mokytis—tat reikia nurodyti „Saulės“ kursus, ar prie jų esančius buchalterijos kursus. Taip pat reik pasirupinti musų seselėmis. Dar nuo senos gadynės užsilikęs pasakymas, kad joms mokslų nereik—raštininkais nebusią.

Mums reik parodyti, kad ir joms mokslas reikalingas, kad moteris apšviestos daug labai gali nuveikti. Reik nurodyti Marijampolės mergaičių progimnazija. Ši progimnazija, pastatyta pagal garsaus pedagogo Foersterio sistemą[1]), jau spėjo atsižymėti visuomenėj. Suaugusioms gi galima nurodyti bendrus „Saulės“ kursus, taipogi seminarijėlę, Abelių namų ukės mokyklą ir daug kitokių, apie kurias norintis gali gauti žinių iš „Lietuvos moksleivių kalendorio, kuris neužilgo išeis iš spaudos. Tik sodiečiui neužtenka išaiškinus teoretiškai, jam reik ir praktiškai nurodyt, kokią jis pats turės iš to naudą, jei leis sunų ar dukterį mokslan.

---

[1]) Norintieji susipažinti su ja tesikreipia „Ateities“ red. prisiųsdami 4-rių kap. markę. Tat gaus platinimui knygutę: „Atsišaukimas į visuomenę Marijamp. mergaičių progimnazijos“. Be visko ten dailiai darodyta, kad mergaites reikia mokyti. Tinka platinimui. Gali gauti ir Žiburio Centro Valdyboj Marijampolėj. Suv. gub.

Dalyvaukime visose v i e t i n ė s e d r a u g i j o s e net ir valsčių sueigose, jei tik galima. Rengkime vakarus-pasilinksminimus. Galima susitarus vienos apylinkės moksleiviams atvaidinti kokis nors lengvas veikalėlis ar bent jau įtaisius šeimyniškus pasilinksminimus. Kiekviename susirinkimelyj, bankiete visados šį tą padeklamuokim, ypač tai patartina mergaitėms. Taipogi verta išmokti įvairių monologų. Bet tai bus plačiau kitą kart, kada pasišnekėsim apie musų veikimą sodžiaus jaunuomenei.

Petras R.

B. Cėsnys.

DEL „ABEJOJANČIO“ KLAUSIMŲ APIE „PRAGARĄ“.

Gerbiamoji Redakcija!
Jokiu budu negaliu įsivaizdinti sau pragaro taip, kaip apie jį paduoda žinias katalikų tikėjimas. Taigi širdingai prašau Gerb. „Ateities“ Redakcijos man pagelbėti šiame dalyke, butent: paaiškinti, a r y r a pragaras, k u r jis y r a ir k a i p jis reik s u p r a s t i? Už viską tariu iš anksto ačiu.

Abejojąs.

Gailu, kad Tamista nepažymėjai, kokie butent punktai katalikų tikėjime apie pragarą Tamstai išrodo negalimais ir delko. Tuomet galėtumėm apie tuos ypatingus punktus arčiaus pasikalbėti. Dabargi, Tamstai ko reikiant nepažymėjus, mums prisieis kalbėti kaip ir apgraibomis, prisilaikant apskritųjų, laiškelyje išreikštų klausimų.

Bet ir apie tuos klausimus reikia pasergėti, kad jie eina nevisai logiškoje eilėje. Su klausimu: „ar yra“, pirmiausiai rišasi logiškai klausimas, „kas jis ištikrųjų yra“, arba kaip Tamsta sakai „kaip jis reik suprasti“. Išaiškinus sau tuodu klausimu, galėtumėm klausti dar: „kur jis yra“; ale gerai supratus krikščionišką pamokymą apie pragarą, turi pasirodyti kad trečiasis klausimas liekta bereikalingas.

Gvildenant pastatytuosius klausimus visoje jų pilnybėje, galima butu surašyti nemažą knygą. Čia nenorėdami truk-

dyti skaitytojų, pasitenkinsime viena - kita mintimi, kurias laikome svarbesniomis ir kurios jau gali duoti šiokį tokį supratimą apie rupimąjį dalyką.—Taigi trumpai:

I. Ar yra pragaras?

Mes prileidžiame, kad tas, kurs rimtai stengiasi išaiškinti sau klausimą apie pragarą, jau pripažįsta žmogaus dvasią esant nemirią, antraip sakant, pripažįsta kitą—pomirtinį—gyvenimą. To reikalauja logiškas minčių sąryšis. Taigi mes čia ir nebenurodinėsime, kokiu budu filosofijoje sužinoma apie dvasios nemirybę; tai mus perdaug nukreiptu nuo stačiojo musų klausimo. Todel mes stačiai tversimės nagrinėti užduotąjį mums klausimą, prileisdami kad dvasios nemirybė skaitytojui yra neabejotinas daiktas.—Tuo labiaus prileidžiame skaitytojas bus pripažinęs buvimą protingo ir visagalio Dievo. Kas tų tiesų nepripažįsta, tam neverta skaityti tolesnių musų išvadžiojimų.

Tuo tarpu dar arčiaus analizuodami „pragaro“ sąvokoje gludančius elementus, primename apskritai, kad mes — krikščionįs — pragaru vadiname, aplamai sakant, galutiną pomirtinę nedorųjų bausmę. Tatai čia apie ją ir klausiame: ar ji yra?

Dabartiniu laiku daug kas šnairuoja į katalikų Bažnyčią, kam ji nesiliauja kietai tvirtinusi tą baisingą punktą. Ir ištikrųjų, pragaro buvimą musų Bažnyčia kaip senovėje, taip ir dabar skelbia be pasigailėjimo, lygiai tvirtai, kaip kad tvirtina dangiškos laimės buvimą. Ar mes ją—Bažnyčią—už tai augštinsime ar pajuokomis drabstysime, ji vistiek nesiliaus to dalyko skelbusi. Ji negali kitaip. O negali delto, kad turi laikytis Kristausi žodžių, į kuriuos stačiai tiki kaipo į Dievo apreiškimą[1]). Tiems-gi kurie ištikrųjų tiki Kristui ir Jo žodžiams, pragaro buvimas neturėtu buti abejotinas. Užtenka paimti į rankas evangelijas ir Kristaus mokinių apaštalų raštus, o tuoj išvysime, kad kaip dangaus laimę taip ir amžinąją pragaro bausmę Kristus skelbė neabejotinai. Kam iš musų neprisimins palyginimai (parabolės) apie Sėjėją (patį Kristų), kurio dirva užteršiama papiktinimo piktžolėmis—ir šioms pažadama galutina ugnis; arba vėl apie Karalių, kurio Sunaus svodbon nevertai patenka žmogus, „neturįs svodbinio rubo“ (doringumo)—ir liekta nutremtas į tamsybes, „kur bus verks-

[1]) Kodėl Bažnyčia taip gali ir turi tikėti, tai buvo nurodyta „Ateityje“ T. I, № 10 (prie „Draugijos“ 59 №, 1911 m., Lapkričio m.) 429 psl. straipsnyje. Dėl p. Vyduno minčių „Jaunime“.

mo ir dantų griežimo"; arba dar apie nabagą-Lozorių kurio nežmoniškas ponas nusipelnė sau, anapus grabo, buti palaidotu pragaro kančiose. Ypač, rodosi negalima pamiršti, kaip labai — primygtinai — apreiškė Kristus pragaro buvimą, kalbėdamas apie paskučiausią teisimo dieną, kurioje visiems piktiems pražuvėliams turėsiąs pasakyti atsitraukti nuo Jo į amžiną ugnį draug su piktaisiais angelais. „Ir eis šitie į amžinąją kančią, teisieji—gi į amžinąjį gyvenimą"...

Taigi nors trumpių-trumpiausiai pažvelgus į Kristaus pamokymus, negalima nematyti, kad Jis pats savo žodžiu užtikrino mus, nedoriesiems esą amžino pragaro.

Tokią tai žinią šiame klausime paduoda mums krikščioniškasis —Kristaus žodžiu besiremiąs—tikėjimas. Daugelis tikinčiųjų ir pasitenkina taja iš A p r e i š k i m o gauta žinia.

Bet galvočiai, ypačiai didieji teologai, jau senai stato klausimą, ant kiek gali m u s ų p r o t a s pats s a v a i m i tą tiesą pasiekti. Pasirodo šiek-tiek galima ir vien protu susekti pragarą esant. Tai yra paseknė keletos kitų irgi prieinamų protui tiesų. Tik iš anksto perspėjama, jogei racionaliai išmanyti tą dalyką—nepigus daiktas. Tam reikalingas rimtas filosofiškas išsilavinimas. Filosofijos nepratusiems bus nelengvai permanomas sekantis tuoj musų argumentavimas: ten trumpuose žodžiuose prisiėjo sugrupuoti daugybę tokių tiesų, kurių kiekviena apimtu geroką traktatą.— Vis-gi verta pamėginti. Tegu sau kaikurie neįstengs pilnai sugromuloti minėjamųjų argumentacijoje tiesų. Kiekvienas betgi nors tiek turės suprasti, kad dalykas apie pragarą nėra koki ten vaikų baidyklė ale kaž-kas labai rimto ir turinčio savo „raison d'être".

Ir ištikrųjų, mes privalome suprasti, kad išmintinga pirmoji visatos Priežastis—Dievas—negalėjo baigti savo rolės tuomi, kad yra davęs visiems daiktams buti. Jei Dievas, sutvėręs pasaulį, butu tik taip sau pastumėjęs jį į beprasmį bėgį ir gana, Dievas nebutu savęs vertas; tai butu tik kaž-koks demiurgas, o ne Dievas. Jei yra Dievas, begalinė Išmintis ir Gerybė, jis yra butinai a p v e i z d u s, tai yra turi visamkam paskirti prideramą to daikto prigimčiai tikslą, ir kelią šitam tikslui pasiekti. Jei taip turi buti su visais Dievo padarais, tai ypač žmogus negalėjo palikti be dieviškos apveizdos, žmogus, kurs už visus regimus daiktus yra kilnesnis savo dvasia, butent protu ir liuosa valia. Šita protinga žmogaus prigimtis duoda mums suprasti ir skirtą jam galutiną tikslą. Žmogaus protas trokšte-trokšta tiesos, o jo protinga

valia—gero. Tiesa ir geruma—tuodu dalyku protui ir valiai nėra tik šioks-toks retkarčiais tarp kito-ko pageidaujamas žaislas. Ne. Tiesa ir geruma yra protui ir valiai tuomi, ko nepageidaudami juodu nei gyvuoti negyvuoja. Gerai įsižiurėję į musų proto ir noro aktus, neužtiksime nei vieno tokio, kurio dugne nebutu, šiaip ar taip, tiesos arba vėl gerybės pageidavimo. Iš to spręsime, kad tiesa ir geruma yra tikslu tam, kas žmogaus įgimtyje yra prakiliausio.

Vienok ne bykoki tiesa ir ne bykoki geruma gali buti žmogaus tikslu. Įsižiurėję į musų proto bei valios gyvenimą, mes regime, kad, nors nežinau kokių tiesų ir kokių gerybių ragavę, juodu vis nesijaučia pilnai pasotintu, vis nerimsta ir vis trokšta dar skaistesnės tiesos, dar prakilnesnios gerumos. Tai reiškia, kad joki apribuota tiesa, joks apribuota geruma negali buti galutinu žmogaus tikslu. Iš to išeina, kad tokiu tikslu žmogui yra vien beribės tiesos ir begalinės gerybės pasiekimas. Tokia-gi tiesa ir toki gerybė yra tik pats Dievas. Taigi galutinas žmogaus tikslas yra pažinti Dievą ir prisiglausti prie Jo, — pasiekti Jį. — Bet, Jis nebus pasiekiamas bykaip. Nors, sulig to, kas pasakyta, prie Jo turi vesti tiesos pažinimas ir gerumos sekiojimas, bet-gi galima suprasti, kad nebykoks tiesos ir gerumos jieškojimas veda prie Dievo. Dažnai, duokime, regime kad musų tai šioks tai toks gerumos vaikymas yra nežmoniška skriauda kitiems asmenims. Arba vėl, kartais rupinamasi pažinti šiokią bei tokią (mokslo) tiesą piktiems tikslams pasiekti. Jei ir toks tiesos jieškojimas, toks gerumos vaikymas vestu prie Dievo, tad reikėtu sakyti, kad Dievas yra tikslas to, kas pikta. Tai butu kaž-koks Ahrimanas, labiaus piktoji dvasia, ale tik ne Dievas, kurs gali buti nekitaip kaip pati šviesybė, pati gerybė, išmintingas ir apveizdus. Turint omenyje tai kas pasakyta, lengva suprasti, kad visokios tiesos ir gerumos jieškojimas kiekvienas privalo turėti tulą ypatybę, butent d o r i n g u m o žymę. Todėl sakoma, kad musų galutinas tikslas—Dievas—stačiai pasiekiamas d o r u g y v e n i m u. Kiekvienas vėl yra prityręs, jog tą pat musų sąžinės balsas kasdien mums patvirtina.—Jei taip esti, t. y. jei tik doringu gyvenimu pasiekiamas galutinas musų —žmogiškos prigimties— tikslas, tai jau n e d o r i n g u g y v e n i m u t a s t i k s l a s—p r a r a n d a m a s. Negi galimas daiktas, kad vienas ir tas pats tikslas butu pasiektas ir vienu ir antru budu, kurių antrasis yra griežta priešingybė pirmajam.

Sulig to-gi, kas pirmiaus paiškinta, pasiekimas galutino musų tikslo yra tikriausia ir didžiausia musų laimė. Taigi jo

prastojimas yra praradimas didžiausios ir reikalingiausios musų laimės. O tai yra d i d ž i a u s i a n e l a i m ė. Akims nėra didžiausios nelaimės už visišką netekimą šviesos, praradimą regėjimo— t. y. to, kam jos skirtos. Panašiai yra čia. Galutinai pralaimėti skaisčią beribę Tiesą ir begalinę Gerybę, kuri mums yra skirta, ir kurios nenutildomai trokšta pati musų prigimties gilmė, — na, betgi sunku suprasti dar didesnę skaudesnę nelaimę, protingai žmogaus prigimčiai.—O kad į tą galutiną nelaimę, į tą skaudžiausį padėjimą papuolama par tai, jog atsirandama jo vertu dėl nedorų pasielgimų, tat šis padėjimas turi bausmės reikšmę, kitaip sakant, jis yra bausmė nedoriesiems.

Jei tas bausmės padėjimas yra logiškai neišvengiamas, jis turi užklupti nedoruosius, vėliaus ar anksčiaus. Kadangi šiame gyvenime tai neįvyksta, tai turės įvykti aname, pomirtiniame gyvenime.

Štai ir susekėme, kad nedoruosius neišvengiamai laukia galutinas skaudžiausis bausmės padėjimas. Taip tatai p r a g a r a s y r a.

Kaip skaitytojas regi, iki šiolei privedėme pragaro buvimą atsižveldgami į vyriausį žmogaus prigimties tikslą. Taip sučiupama pati dalyko šaknis. Ale, kadangi toksai privadžiojimas nevisiems gali buti prieinamas, padėsime šičia, nors keliais žodžiais, dar vieną iš daugelio kitų, populeriškesnį priparodymą.

Taip šit, sunku bus užginčyti, jog patsai Dievo t e i s y b ė s supratimas reikalauja buvimo galutinos pomirtinės bausmės nedoriesiems. Dievas yra netik apveizdus, ale draug ir teisingas viso sutvėrimo rėdytojas. Budamas teisingu, Jis negali palikti be skirtumo, per vien dorus ir blogus, nedorus žmones, jis negali neatlyginti kiekvienam sulig nuopelnų: geriems atiduoti gerybę, piktiems—bausmę. Tuo tarpu regime, šiame gyvenime retai tas atlyginimas įvyksta: gerieji, dorieji žmonės kartais kamuojasi varguose ir nelaimėse, o nedoriesiems dažnai visame gyvenime klojasi kuopuikiausiai. Jeigu tat Dievas nenustojo buti teisingu, (o nustoti—negali), tai Jis bent kitame gyvenime turės viską prideramai atlyginti: geriems—gerybe, sulig nuopelnų; blogiems—bausme, sulig jų piktybių.

(T. b.)

Andrius Ampère'as[1]).

Ampère'as gimė 20 sausio 1775 metais. Jo tėvas pirklys; gyveno Lyone. Tenai Andriuko tėvas persikraustė į kaimą Paleimieux. Tenai praleido Ampère'as savo jaunystės dienas. Jau nuo pat mažumos apsireiškė jame nepaprastas patraukimas prie mokslo ir nepaprasti gabumai. Žingeidumas jo buvo tiesiog stebėtinas: mažiausi gyvenimo apsireiškimai nepraeidavo pro jį neatkreipę jo domos; jis stengdavosi butinai išrišti kiekvieną klausimą, pakliuvusį į jo rankas. Visų pirmiausia apsireiškė Ampère'o palinkimas prie matematikos.

Vieną kartą jis sunkiai susirgo. Motina užgynė jam matematiškus „žaislus" su akmenukais. Dėl ligos tris dienas jis nieko negalėjo valgyti. Nors buvo gerai išalkęs, vienok gavęs saldainį nesiskubino valgyt, o tik sutrupinęs jį pradėjo daryti skaitliavimus su trupinėliais.

Eidamas vienuoliktus metus Ampère'as jau žinojo visą žemesnę matematiką ir analytiškąją geometriją, veikiai perėjo augštąją matematiką, o vos teturėdamas aštuoniuoliką metų perstudijavo Lagrange'o analytiškąją mechaniką, kas anuo metu reiškė buti įžymiu matematiku. Pats Ampère'as sakydavo, buk niekuomet daugiau matematikos nežinojęs, kaip kad tada,—kitaip sakant, aštuoniolikos metų vaikinu bebudamas buvo podraug ir vienu iš garsiausiųjų tuomet Francijoje matematikų.

Nuostabiausia yra tai, kad Ampère'as beveik jokio mokytojo neturėjo; mokykloj niekuomet nėra buvęs. Skaityti ir rašyti tėvas jį išmokino; o paskui jau pats per save toliau mokslą varei. Tokio mokinimosi pasekmė buvo, kad Ampère'as visą savo gyvenimą nemokėjo nei dailiai išsireikšti, o net nei gražiai rašyti. Sako, buk jis rašydavęs pajudindamas ne pirštus, tik visą ranką, o raidės budavusios taip didelės, kad vienas iš jo draugų sutalpinęs vienoj' jo pavardės raideje trumpą laiškelį.

Gerą dvasišką išauklėjimą jis gavo nuo savo motinos. Ypatingai gilų įspudį padarė į jį pirmoji komunija. Bet neilgai liko jis dievobaimingu. Mokinimasis be systemo ir tvarkos, ypač gi skaitymas visko, kas tik į rankas pakliuvo, atitraukė jį nuo tikėjimo; pagaliaus jis tapo visai abejojančiu tikėjime. Jo gi garbė tuomtarpu vis augo ir kad iš prigimimo

---

[1]) Pagal *Dr. K. Holl*: „Die Jugend grosser Männer".

nebutu, buvęs lėto ir palankaus budo, pasiutusios puikybės vilnis kaž kur butu jį nunešusios. Bet jo laimei jis nebuvo vien šaltais protavimais gyvenančiu teoretiku, jis turėjo taipgi karštą draugišką širdį. Beto jau nuo pat mažumos lavino jį Dievas savo vargų ir kryžių mokykloje,—toji mokykla ir atvertė jį prie Dangiškojo Tėvo, Kurį buvo visai beužmirštąs.

Tuomet jau (1789) pradėjo artintis revolucijos audra. Ampère'o Tėvas grįžo Lyonan, kur turėjo užėmęs teisėjo vietą. Bet greit pakliuvo draug su visais konvento priešais į rankas kareivių-revolucionierių ir buvo nugalabytas. Toji netikėta nelaimė taip prislėgė Ampère'ą, kad jis visus metus pusiau apsvaigęs dejuodamas vaikščiojo. Vos po metų atsigavo ir išnaujo stvėrėsi knygų. Pateko jam į rankas Rousseau laiškai apie botaniką. Tie pažadino jį gamtą studijuoti. Savo ištverme ir darbštumu veikiai jis pergalėjo visas kliutis bei sunkenybes ir taip įsigilino į tą mokslo šaką, kad netrukus išrišo sunkų klausimą, kurimo taip ilgai besikamavo garsus gamtininkas George Saint-Hilaire'as. Kartą bevartydamas tėvo knygas rado Horacijaus veikalus; jie taip jam patiko, kad tuojaus pasiketino studijuot poeziją. Kaip tarė, taip ir padarė. Praslinko treji metai ir Ampère'as ačiu savo genialumui tampa bemaž poetu. Jis paliko keletą dainų ir dramatiškų neužbaigtų veikalų.

Visgi matematika labiau už viską kitą jį prie savęs traukė; todel toliau jau bemaž vien tik ją testudijavo, juo labiau, kad norėjo gauti matematikos mokytojo vietą. Jo troškimas greit išsipildė: tapo mokytoju ir vedė. Likus mokytoju darbo dar prisidėjo; pasekmės to jo truso buvo išrišimas daugelio visokių matematiškų problematų. Nežiurint į visą darbo pasisekimą, kaž koks nuliudimas-troškimas jį vargino. Jo pati, dievobaiminga žmona, nekartą užsimindavo jam apie tikybą. Jo mintis vis grįždavo prie Dievo ir tikybinių klausimų ir neduodavo jam nurimt. Jo dušioje prasidėjo dvasiška kova. Prieš vienas Velykas jisai rašo savo pačiai:

„Širdis mano lyg nuliudimo pančiais sukalta; tas vienok nuliudimas tuomi geras, kad verčia mane į dievobaimingumo pusę. Galutinai esu aš jau pasiketinęs taip padaryti, bet kaip sunkiai man tai atsieina. Tu nenumanai, kiek rimto apsvarstymo ir apsimąstymo reikia dabartiniame mano dvasios stovyje, kad tą paskutinį žingsnį padaryčiau. Tu patari man tą dalyką gerai apsvarstyt,—aš svarstau net ir perdaug, kad vos ne vos galiu atlikti savo darbus. Dvasia mano tiesiog suspausta, suvaržyta. Tą žingsnį aš laikau vienu iš svarbiausiųjų, kokie tik gali buti. Argi turiu aš grįžti prie tikėjimo neapgalvojęs, o paskui gyvent lyg nebučiau prie jo sugrįžęs"?

Štai netikėtai pasimirė Ampère'o žmona. Smugis buvo begalo skaudus. Kaip kad tėvui mirus, taip ir dabar Ampère'as iš gaileščio liko lyg proto netekęs. Nei draugai, nei darbas,—niekas negalėjo jo nuraminti. Laimė, kad jo motina atitiko vaistus jo ligai. Štai jos laiškelis:

„Ar galimas daiktas, kad krikščionis, Jezaus Kristaus sąnaris, kuris turi viską kantriai, nusižeminęs ir ramiai kentėti, taip dejuotu, kaip kad tu?! Pulki po Jezaus ant kryžiaus kabančiojo kojų ir melsk jį, idant parodytu tau, kas reikia daryti. Aš melsiuosi už tave prie visų motinų Motinos".—

Ir ištikrųjų; jo motinos ir žmonos maldos ir gyvenimo pavyzdis nepasiliko be pasekmių. Ampère'as dienos užrašuose trumpai pabriežė savo atsivertimą:

„15—V. Nedėldienis. Pirmą kartą bažnyčioje seserei mirus. 19—V. Jezaus dangun Įžengimas: Buvau bažnyčioj per iškilmingas mišias. 28—V. Šiaštadienis: buvau išpažinties pas kun. Lambert'ą. 6—VI. Pirmadienis: gavau nuodėmių išrišimą. 7—VI. Antradienis: Toji diena suteikia tolesniam mano gyvenimui tikybinę pakraipą".

Pasidavęs visiškai Dievo valiai rašo Ampère'as.

„Dieve mano! aš Tau dėkoju, kad mane sutvėrei, išganei, šventu savo mokslu apšvietei, priimdams mane į tarpą tavo šventos katalikiškos bažnyčios sunų. Ačiu Tau, kad pavadinai atgal pas save ir atleidei mano paklydimus. Numanau, jog nori, kad vien del Tavęs gyvenčiau ir Tau kiekvieną valandėlę pašvęsčiau".

Nors Ampère'ui ir prisiėjo dar kovot šiek tiek su abejojimais, bet jau jis žengia drąsiai pirmyn tikėjimo keliu ir didvyriškai visas kliutis pergali.

1804 metais tapo pašauktas į Paryžiaus universitatę į profesorius, o 1813 m. išrinktas mokslo akademijos sąnariu. Kiek tas žmogus dirbo tiesiog stebėtina. Fyzikas Arago sako: Ampère'as su karštu noru, ištverme ir su geriausiu pasisekimu stvėrėsi klausimų, kuriuos per 20 šimtmečių mokslo vyrai neišrišamais laikė. Nemažiau nuostabus — yra jo nusižeminimas ir dievotumas; juo giliau jis pažindavo pasaulį juo labiau nusižemindavo prieš jo Sutvertoją.—„O kaip didis Dievas, o kaip galingas", sakydavo jis Ozanam'ui,—o musų mokslas— tai mažiau kaip dulkė prieš Jį".

Gulint Ampère'ui ant mirties patalo norėta paskaityti jam ką nors iš žinomos kningelės: „Apie Kristaus sekimą", jis buk tada išsitaręs: „Nereik skaityt, aš žinau tai atmintinai". Nenustebins tas tave, mielas skaitytojau, jei patėmysiu, kad Ampère'as žinojo taip gerai francuzišką encyklopediją, iš 20 tomų susidedančią, kad turinį kiekvieno straipsnio galėjo iš atminties atkartoti. Nemanyk vienok, kad Ampère'as vien tik gerą atmintį butu turėjęs, į kurią lyg į klėtį žinias butu kro-

vęs. Ne. Tai buvo genijus, kurs mokėjo ir protaut ir mokslą pirmyn pastumt. Ampére'as sutvėrė visai naują fyzikos šaką—elektrodynamiką. Bertrand'as, mokslo akademijos sekretorius, sako: „Be abejonės Ampère'as historijoje tarp garsiausiųjų genijų gali stoti".

Kogi mes patįs galime pasimokyti iš Ampère'o gyvenimo? Kad darbas ir trusas su gera valia sujungti visuomet prie tiesos prives. Dirbkime ir mes taip, kaip Ampère'as dirbo; jieškokime tiesos, kaip jis jos jieškojo; melskimės abejojimuose, kaip kad Ampère'as darė, — o bukim ramųs—Dievas, kuris mus sutvėrė, parodys kelią, kuriuo jį pasieksime. Melskis ir dirbk, broli, o busi ir tu laimingas, ir Lietuva brangi, mano ir tavo Tėvynė, atgis ir pražydės dorybių gėlėmis! Dirbki ir melskis, o busi tuomi, kuo turi buti — žmogumi.

Studentas Leonas Bystras.

29—IV—12.

ILGĖJIMAS.

Man butu malonu tave čia regėti,
Prie mano jautriosios krutinės,
Rankutę tavąją meiliai glamonėti,
Aust šydą svajonės auksinės...
O bučiau aš linksmas tave susitikęs!
Lyg debesis saulei nušvitus,
Lyg vergas kalėjimo pančius palikęs,
Lyg paukštis par vasaros rytus...
Seniai jau praslinko tos laimės dienelės
Ir laimė manęs nepaliečia:
Seniai tavo melsvos ugninės akelės,
Ten toli, užtemo, nešviečia...

J. Karklius.

BAIGIANČIOMS GIMNAZIJĄ.

Dabar, kuomet jau rodos moksleivių tarpe tualetos „problema" išrišta, neprošalį butu pagalvojus apie nemažesnės vertės klausimą: mokslo, pareigos darbą.

Seniai jau rengiausi rašyti „Ateitin" kelis patarimus jaunesnėsėms Draugėms, baigiančioms gimnazijas, tik kažkodėl neišdrįsau: maniau sau, gal jos šuvis jų nereikalauja,

nes to noro lig šiol nebuvo matyti. Dabar, perskaičius „At.“ № 4 Draugės Kaunietės malonų prašymą suteikti žinių ir patarimų apie stojimą į augštasias mokyklas, stengiuosi pasidalinti nuomonėms, nurodant moksleivės lietuvaitės idealą ir budą jo realizavimo.

Kiekvienai, baigusiai šioki ar tokį mokslą, dabar gale metų, kaip tik butu laikas pamąstyti apie savo tolimesnin gyveniman pašaukimą.

Kiekvienas žmogus, be savo amžinon laimėn pašaukimo, turi da žemišką, tikriau sakant, budą, kuriuo turi siekti aną, viršprigimtą. Gyvenimas žmonių yra paskirstytas į daugelį sluogsnių pagal luomą ir atskiraus žmogaus paskyrimą socialiam gyvenime. Delto-tai matome žmones taip įvairaus stovio ir užsiėmimo. Tiesa, yra žmonių ir nieko neveikiančių, kurie gyvena vien savo asmeniškiems smagumams, bet tai priguli nuo jų valios, kad nenori pildyti savo priedermių. Ar gali buti laimingas toks žmogaus gyvenimas? Gal tik tulą laiką jis yra patenkintas, toliau jam gyvenimas nusibosta, įkiri, nes jis jau jame nemato jokio augštesnio tikslo. Taip žmogus netekęs tikėjimo nustoja ir vilties ir meilės. Jam viskas miršta su jo dvasia.

Bet mes, Sesutės, gyvuojam. Mums šiandien gyvenimo pavasaris. Koks smagus laikas! Gamtoj ir sieloj skaistus pavasaris... Jis taip visam gražume apsireiškia, o ypač jautrioj žmogaus sieloj, rodos prašyte prašosi ilgiau da paviešėti... Šiandien musų linksmos, jaunos dienos. Baigėm gimnazijas. Rodos visa gamta mums užjaučia ir sveikina lemdama šviesią ateitį... Musų sielos šiandien pripildytos gyvumo ir norų ko tai augšto, idealio. Mes gyvenam ir norim gyventi.

Tik visa ši dvasios galybė žus, jei ji bus paremta vien ant laikinio, jausminio temperamento. Jausmų galybė yra didi, tik deja, nepastovi. Ji keičiasi, mainosi ir vėl išnyksta. Kartais užsiliepsnavę ir labai prakilnus pasišventimai umai šąla, paputus pirmutiniam šiaurų vėjui... Kad jausmai galėtu visuomet buti augšti ir pastovųs, reikia, kad butinai jie butu paremti ant proto. Žmogus tuom ir skiriasi nuo gyvulio, kad yra inteligentiškas, protingas sutvėrimas. Išmintis visuomet turi jam rodyti kelią.

Užtat, Sesutės, jeigu norim, kad musų gyvenimas butu naudingas, kad neliktumėm vien jausmų ir įspudžių blaškomos, pratinkimės gyventi protu. Nes tik švelnus, tobuli jausmai ir augštas protas daro žmogų galingu. Šioje brangioje jaunystės valandoj, kuomet stovim ant gyvenimo kryžkelės, pasiser-

gėkim, kad nepasiliktumėm jausmų apgautos. O kaip lengvai žmonės, gyvenantįs vien jausmais, save apgauna.

Pamąstykim, kuom mes esam, ir kuom turim buti. Mus vadina: Lietuvos žiedas, viltis ir ateitis. Mums kiti lenkiasi ir garbina, kaipo kokias galingas deives... Ar mes užsipelnėm tokios pagarbos žodžių? Žinoma taip, jeigu tik išpildom savo taip augštą pašaukimą. Bet jeigu ne, jeigu ėsam tik žemiškų jausmų vergės, jeigu mums rupi vien materija, kuno gražumas ir jo dabinimas (nors kiekviena panelė turi mokėti prastai, bet gražiai, estetiškai apsirengti), tai toli-gražu mums nepritinka tais vardais didžiuotis. Mes turim atšaukti, pasivadinti paprastom žemės dulkėm. Bet ne. Mes ne paprastos šio svieto dukters, musų tėvynė kur-tai augštai, o musų troškimai ir siekimai viršprigimti, ne laikiniai, žemiški. Ir tik tuomet galėsim pasididžiuoti savo paskyrimu, kuomet jį siekšim, pasirodysim savo aktiviais darbais.

Baigėm gimnazijas. Pagalios gavę taip daug darbo reikalavusius „maturus“, ar galim jais didžiuotis, kad jau musų tikslas pasiektas ir jau mums nieks daugiau nerupi? Ne, ne del tuščios garbės mes juos įgijom, tik kaipo įrankį, kuris atidarys duris į platesnį gyvenimą. Vienos gal tik tuom turės užsiganėdinti, kitos galės ir toliau lavintis. Bet, kaip pirmom, taip antrom dabar yra laikas, nuo kurio prigulės tolimesnis gyvenimas, galima sakyti, kad visa ateitis, nes šis įgytas mokslas buvo tik mažas prisirengimas į didelę nežinomą kelionę.

Kiekvieno žmogaus paskutinis tikslas yra pasiekti laimę. Ją visi siekiam, tik ne vienuodais budais, nes nevisi vienodai suprantam, kame yra laimė. Tečiaus jos supratimas ir siekimas priguli daugiau nuo kiekvieno žmogaus liuosos valios.

Bet mes, „ateitininkės“, rodos, nesiskirsim pažiurose į tikrą laimę. Mes ją matom anam gyvenime ir pasiekiamą tik per šį vargingą gerais, krikščioniškais darbais. Musų užsiėmimas yra mokslo darbas. Bet mokslas pats savyje da ne yra jo uždavinys, jis yra tik budas žmogaus dvasiai auklėti, kad lengviaus pasiektumėm kitą, augštesnį tikslą.

Sunku patąrti, katra kokioj šakoj turi lavintis. Čia kiekviena turėtu pasiklausti savęs, kur jai nurodys sąžinė, dvasiškos ir fyziškos jiegos. Vistiek kokią mokslo šaką imtumėm, reikia, kad ji tarnautu tam tikslui, kurį norim atsiekti. Pirmiausia reikia rinktis, kas jaučiasi reikalingiausiu, toliau naudingiausiu, ir tik ant trečio plano statyti, kas sau patinka.

Mums pridera atsižvelgti į tris savo ypatybes, kaipo pereigas: k a t a l i k ė s, m e r g i n o s i r l i e t u v ė s. Ap-

mąsčius pereigas kiekvienos, rinkkimės sau speciališkumą, kuris atsakytu kiekvienam reikalavimui.

Man atrodo, „ateitininkėms“ pedagogija tiktu geriausiai. Tiesa, auklėtojos uždavinys yra sunkus, tečiaus jos darbo vaisiai yra neapkainojami. Kas gali susilyginti su ta nauda, kurią daro pasišventus mokytoja? Ir koks gražus, prakilnus darbas auklėti žmogaus sielą!.. Jeigu atsižiurėsim į dabartinį laiką, į tą, ko nuo mus laukia Tėvynė, tai pamatysim, kad nieks negali tiek duoti ir to, ką gali suteikti ištikima savo idealui, rupestinga pedagogė. Neužmirškim, kad nuo išauklėjimo priklauso ir gerovė šalies. Mes matom šiandien Lietuvos skurdą, tamsumą, tat neškim laimę, švieskim žmonelius, lai nors jiems sužiba šviesesnė ateitis. Dabar žymi stoka mokytojų lietuvaičių vidutinėse mokyklose, tas vietas yra užėmę svetimtautės. Užtai nestebėtina, kad šių laikų gimnazijos neaprupina užtektinai lietuvių moksleivių auklėjimo reikalavimų.

Mums, merginoms, toks užsiėmimas tiktu geriausiai, nes jau iš prigimimo skirtos auklėjimui, mes lengviausia mokėsim įeiti į žmogaus sielą ir ją pakreipti ton ar kiton pusėn. Ką mergina neapims protu, tą nuveiks savo gera širdžia.

Tik niekam negalima duoti to, ko ir pats neturi. Pirm, negu auklėti kitus, auklėkim pačios save ne tik protą, bet ir širdį. Stiprinkim valią. Išdirbkim tvirtą butą. Norėdamos buti pavyzdžiu kitiems, turim pačios atsižymėti dorybės augštumu. Neperėję geros auklėjimo mokyklos, nemokėsim jos vesti. Užtat Draugėms, ypač besirengiančiosioms prie pedagogijos darbo, patarčiau labai atsargiai rinktis sau mokyklą. Nes iš kokių šaltinių semsim žinias, ton pusėn ir pačios pakrypsim ir kitus vėliau, ar anksčiau patrauksim. Niekad ne galima sakyti: „aš esu tvirta, man vistiek, kur busiu“. Tai ne tiesa: ir tvirčiausias žmogus visgi pasiduoda aplinkybių įtekmei.

Nežinau, katra iš Rusijos mokyklų geriausia mums tiktu. Gal apie tai parašys draugės, geriaus pažįstančios rusiškas mokyklas. Tečiaus, kiek man teko girdėti apie tos rušies „kursus“, tai jie, kvėpuojantįs svetimais mums idealais, negali patenkinti musų pageidavimų. Aš patarčiau užrubežį, kur jau nuo seniai lietuvaitės šviečiasi katalikiškoje pakraipoj. Ypač busiančioms pedagogėms butu labai naudinga prisižiurėti į gražiai vedamas Šveicarijos mokyklas, į auklėjimo jaunuomenės budą. Iš tulų atžvilgių patarčiau Friburgą. Ten yra specialė mokytojoms įsteigtą augšta mokykla, Šv. Kry-

žiaus Akademija[1]). Šiais metais lengva pastoti ir į vietinę universitatę, nes priima tik su 7 klasių paliudijimu (latiniškos galima dasimokyti vėliau), ten yra daugiau tautiečių, taip, kad Draugėms suvienytom jiegom lengviau butu darbuotis vardan vieno tikslo. Taipgi priderėtu pasistengti eiti vienybėn, kad tenai įsteigus lietuvių litetaturos katedrą, nes, kaip girdėti, yra projektuojama, tik stinga didesnio skaitliaus moksleivių, Tame atžvilgyje galima butu imti pavyzdį iš vietinių lenkų. kurie, įsteigę savo katedrą, suvienyti patriotiškais jausmais, pasekmingai darbuojas ant tautiškos dirvos.

Baigdama šiuos kelis patarimus, širdingai kviečiu gerbiamasias Drauges gerai pagalvoti apie savo ir savo tėvynės ateitį, o paskui į darbą.

Draugė O. V.

IŠ MOKSLEIVIŲ GYVENIMO.

Ukmergė. Apie Ukmergės moksleivijos gyvenimą musų laikraščiai labai maža terašė. Tulas galėjo manyti, kad šitame mieste nėra nei mokyklų, nei lietuvių moksleivių. Bet prisižiurėjus arčiau šitas dalykas išrodys kitaip.

Ukmergėje yra šios mokyklos: vyrų ir moterų gimnazijos, miesto 4-sė, 2-sė, mergaičių pensionas ir keletas liaudies mokyklų. Lietuvių moksleivių gyvena čia ne visai mažas skaičius. Taip vyrų gimnazijoje šiemet buvo apie 50 lietuvių, miesto mokykloje — apie 40 ir mergaičių gimnazijoje 5—4. Šiek-tiek yra ir „Švedų“.

Kadangi lietuvių inteligentų pas mus nedaug, tai nesimato jokio tautiško judėjimo. Ir moksleivijos tarpe pirma viešpatavo snaudulys ir indiferentumas, bet dabar virto kitaip. Moksleivių laikraščiai įteikė gyvybę ir mums. Daugumas ukmergiečių pradėjo skaityti „Ateitį“ ir „Aušrinę“. Aplanko juos taipogi „Viltis“, „Lietuvos Žinios“, „Draugija“, „Lietuvos Uk.“ ir k. Paskutiniu laiku ukmergiečiai pradėjo vienytis, norėdami geriau išsilavinti.

[1]) Žiur. „At.“ № 3, 1911.

Tuo tikslu stengiasi pažinti lietuvių kalbą, historiją ir raštiją. Aplamai imant, daugiausia gyvybės parodo vyrų gimnazijos mokiniai. Moterų gimnazijoje mokosi daugiausia svetimtautės: žydės, lenkės, lietuvaičių gi labai maža. Šitos priežasties delei pas lietuvaites-gimnazistes nesimato jokio gyvybės ženklo.

Ukmergės miesto mokykloje seniau mokės ir dabar mokosi daug lietuvių. Iš čia išėjo keletas darbininkų ant tėvynės dirvos. Bet dabar miestiečiai visai nepanašųs į savo pirmtakunus, nes beveik visi saldžiai snaudžia. Draugai! prisiminę jusų pirmtakunų P., V., T. vardus ir darbus, stengkitės sekti jų pavyzdį.

Bezdžioniavimas arba lenkiškumo liga pas mus gan išsiplatinęs: daugelis mokosi tikybos lenkiškai, nors dažnai nesupranta paprasčiausių kningoj randamų žodžių. Šitas nesveikas apsireiškimas ypatingai pastebimas žemutinėse gimnazijos klasėse ir miesto mokykloje. Laikui bėgant tokie lietuviai-bežđžionės kai kada grįžta pas savo tautą, bet dažnai pasilieka amžinai „Magdėmis“. Čia reikia pažymėti, kad bažnyčioje lietuviai moksleiviai turi daug mažiau teisių, negu lenkai. Mes girdime Dievo žodžio tik trečią dalį, o kaimynai naudojasi dvejomis dalimis, tai yra: lenkiški pamokslai buna du šventadieniu, o lietuviški vieną. Vienok mums dvasiškas penas reikalingas nemažiau kaip lenkams. Taigi, atsimindami Kristaus žodžius, kuriais Jis paliepė skelbti savo mokslą visoms giminėms, nežiurint jokios proporcijos, tikimės, kad kitamet galėsime naudotis lygybe. Tai butu labai sveika. Turiu pridurti, kad pas ukmergiečius nėra skaldymosi į „ateitininkus“ ir „aušriniečius“. Moksleivijos organai turi vienodą pasisekimą. Draugai ukmergiečiai! vienykimės ir bendrai pasidarbuokime apsišvietimui ir tėvynės labui. Perniai viename laikraštyje buvo rašyta, kad Ukmergės moksleiviai „studijuoja“ bonkų tuštinimą ir kaziravimą. Žinoma, kaip visur, taip ir pas mus yra tokių „specialistų“. Bet tai nėra absoluti taisyklė: daugeliui ukmergiečių rupi apsišvietimas ir mokslas. Kad prašalint girtuokliavimą, reikia butinai steigti blaivininkų kuopas moksleivijos tarpe. Šiame atvėjyje ga-

li daug padaryti gerb. kapelionai. Geistina, kad draugai atkreiptu daugiau domos į blaivumo klausimą.

Instaurare omnia in Christo.

R. Bu.

Peterburgas. Čion neseniai įsteigta nauji privatiniai politechnikos kursai. Šiuos kursus įsteigė Technologijos Instituto profesoriai: G. F. Depp'as, M. G. Evangulov'as, ir J. M. Cholmogorov'as, taipogi D. M. Leošin'as, b. Rygos mokslo apskričio globėjas ir inžinierius technologas N. D. Parakovas.

Kursuose yra šie skyriai: mechanikos, elektro-technikos, statymo ir komercijinės-ekonomijos. Jie yra pavesti Prekybos ir Pramonės Ministerijos žinybai.

Šių kursų tikslas duoti savo klausytojams visiškai užbaigtą technišką bei komercijinį apšvietimą, kad klausytojai galėtu tarnauti įvairiose techniškose įstaigose, buti inžinieriaus pagelbininkais, o taipogi užimti įvairias vietas prekybos-pramonijos, visuomenės bei administracijos įstaigose. Prie kursų yra laboratorijos bei fyzikos kabinėtai. Klausytojams šių kursų pavelyta užsiiminėti Augštesnės mokslo Įstaigos dirbtuvėse.

Mokslas technikos skyriuose tęsesi $3^1/_2$ metų (7 semestrai), komercijos-ekonomijos—3 metai (6 sem.).

Mokesnis toks: Technikos skyriuose: I sem. 65 rub. II—60 rub. III — VII semestrai po 75 rb. Komercijos ekonomijos skyriuos: I sem. 45., II—40, III—VI—po 50 rb.

Pradžia mokslo 15 d. rugsėjo.

Adresas. С.-Петербургъ. Разъѣзжая, д. 40.

Tauragė. Moterų gimnazija įsteigta pirm poros metų plėtojas labai palengvėl. Lanko ją kol kas tik musų valdininkų ir žydų dukteris. Lietuvaičių tera dvi. Priežastis, to mažo stojimo lietuvaičių benėbus tik per didis mokestis. Iš pradžių priešklasyje už mokslą imta 80 rub. metams, kitose klasėse po 100 r. Perniai sumažinta mokestis per-pusę—ir tuojaus mokinių skaičius žymiai padidėjo. Lietuvių kalbos išguldymo nėra, nes del dviejų mokinių sunku ir reikalauti. Jei atsirastu lietuvaičių daugiau, gimnazijos vedėja pasirupintu ir apie lietuvių kalbą.

X. Y.

Kaunas. Pabaigęs mokslo metus noriu pasidalyti, nors trumpomis žinutėmis, su „Ateities“ skaitytojais apie „Saulės“ Kursus Kaune: kas, kaip ir kiek juose nuveikta.

16 rugp. m. 1911 metų prasidėjus mokslui „Saulės“ Kursus lankė 92 mokiniu su kaikuriomis permainomis.

I kurse buvo 30 mokinių: 12 vyrų ir 18 merg.
II „ „ 33 „ „ 18 „ „ 15 „
III „ „ 29 „ „ 9 „ „ 20 „

Metų bėgyje šis skaičius gerokai sumažėjo: vieni del šiokių, kiti del kitokių priežasčių apleido kursus, taip kad prie kvotimų stojo vos 65.

Iš I į II laikė 26: 10 vyrų ir 16 merg.
„ II „ III „ 20: 11 „ „ 9 „
III-jį užbaigti stojo 19: 5 „ „ 14 „

Pereiti ir užbaigti nevisiem pavyko (nes kaikurie pastojo silpnai prisirengę).

I kursą užbaigė ir perėjo į II-jį 14: 4 vyr. ir 10 merg. kiti su pataisomis.
II „ „ 13: 6 „ „ 7 „
III-jį užbaigė — 13: 3 „ „ 10 „

Išguldinėta kursuose šie aštuoniolika dalykų, butent:

Tikybą išguldinėjo *Kun. Jakubauskas.*

Rusų kalbą, istoriją, geografiją visuose trijuose ir slovėnų kalbą (3-me k.) išguld. p. *V. Venožinskaitė.*

Aritmetiką, geometriją, algebrą, dainavimą, pedagogiką ir metodiką p. *J. Voketaitis* (geometrija ir algebra, pedagogika ir metodika teišguldoma II ir III kursuose, propedeutika ir metodika tiktai besirengiantiems į liaudies mokytojus).

Lietuvių kalbą p. *S. K. - Čiurlionienė.*

Latinų kalbą p, *Radžiukinas.* Vokiečių — p. *I. Kobelinskaitė.*

Gamtos mokslą—p. *I. Žilinskis* (teišguldė tik iki Kalėdų).

Paišymą ir dailarašti p. *Motovilovas.*

Hygiėną išguldinėjo d-ras *R. Šliupas* (hygiėna išg. tikt III-me Kurse).

Muziką išguldinėjo p. *Zavadzkis* (ant smuiko), p. *Zavadzkienė* (ant pianinos) ir p. *Škuberis* (ant citros). Muzika besirengiantiems į mokytojus priverstina.

Rankų darbus išgul. p. *Aleksiukienė* (tikt mergaitėms).

Šitie dalykai buvo išguldomi ir sekėsi gana neblogai, kai-kuriems pasitaikė šiokios ar tokios kliutis, ir sunku buvo pereiti į augštesnįjį kursą.

Dvasinis kursistų stovis arba draugiški santikiai gana puikus, išskyrus kaikuriuos nesusipratimus. Tie santikiai matyti iš to: per pereitus metus buvo surengti trįs vakarai reikalaujančių materialės paramos naudai. Nors čia daugiausiai triusė Kursų vedėjai, bet-gi nemažai pasidarbavo ir kursų mokiniai ir mokinės. Savus vakarus noriai lankė visi. Dalyvaujantieji vaidinimuose — nepasigailėjo repeticijoms laiko Moksle irgi nepatingi padėti vienas kitam, paaiškinti nesuprantantiems kokio nors dalyko.

31 geg. m. d. 1912 m. buvo aktas. Iš vakaro prieš aktą kursininkės buvo jau prirengę vainikus salei išpuošti, nes žinota, kad atvyks svečiai. 9 valandą ryto susirinko visi, kvepiančiame nuo gėlių, kambaryje, o iš ten, sustoję į dvi eili ėjo į Karmelitų bažnyčią, kame kun. Jakubauskas prieš mišias pasakė prakalbą ragindamas darbuotis ir šviesti savo brolius sodiečius, kaip žodžiu, taip darbais. Neužmiršo paraginti taipgi geriaus pažinti savo tikėjimą; tam tikslui pereinantiems į III-jį kursą ir perėjusiems be pataisų po aktui, paskyrė atminčiai Kun. Geručio „Garbenio nuomonių“ I tomą. Mišioms pasibaigus visi sugrįžom atgal į Kursus. Susirinko mokytojai, ir keletas svečių atvyko. Kol prisirengė prie akto gerb. „Saulės“ pirmininkas Kun. Olšauskas pasirupino išdalyti markių kningutes aukoms rinkti vasaros liuoslaikiu; tų kningučių teko kone kiekvienam. Toliaus tęsėsi patsai jau aktas. Gerb. Kursų vedėjas p. Vokietaitis duodamas atskaitą iš visų metų veikimo ragino visus prie ištvermės ir uolesnio darbavimosi. Jo žodžiai tikrai suteikė nemaža energijos ir drąsos pasišvęsti visuomenės labui. Kun. Olšauskas taip pat pasakė jausmingą prakalbą, drąsindamas ir duodamas patarimus visiems, o ypač užbaigusiems kursus—jaunosios kartos auklėtojams. Savo energija lyg žavėte žavi ir drąsina. Atsisveikino su užbaigusiais kursus ir p. S. K. Čiurlionienė; jai matyti sunku persiskirti su savo mokiniais. Jinai irgi išreiškė savo kuoširdingiausius linkėjimus visiems kaip baigusiems, taip lygiai pasiliekantiems. Prieš išdalinsiant paliudijimus choras padainavo keletą dainų.

A. Balandis.

Kaunas. Šįmet baigė komercijinę mokyklą šie 3 lietuviai: Kazys Radušis, Pijus Grajauskas ir Juozas Savickas. Iš jų pirmieji du rengiasi pastoti į augštesnę mokyklą, pastarasis gi—į banką ar taip į kokią-nors pramonijos įstaigą.

Komersantai gauna lygias tiesas su realistais ir gali pastoti į visas augštesniasias mokyklas, atskyrus universitates. Norint pastoti universitatėn butinai reikia išlaikyti egzaminas iš latinų kalbos viso gimnazijos kurso.

Dar šį-tą apie pačią mokyklą. Mokyklą užlaiko komercijos mokslų platinimo draugija; turi valdiškas teises. Kursas mokymosi be dviejų prirengiamųjų skyrių, 7 metų, bet dabar prisidės dar vienas metas, nes atidengia 8 klasę. Išviso mokinių yra arti 360, jų tarpe lietuvių apie 20. Mokslas pastatytas vidutiniškai. Mokoma to pat, ką ir gimnazijoj (be latinų kalbos) ir dar šie specialiai dalykai: komercijinė aritmetika, buchhalterija, komercijinė geografija, chemija, prekiažinystė (товаровѣдѣніе), politiškoji ekonomija, korespondencija rusų, vokiečių ir francuzų kalbomis. Be ta dar pareinama žmogaus anatomija, mineralogija braižymas, užsiiminėjama vakarais praktika iš chemijos ir prekiažinystės.

Iš lietuvių, esančiųjų mokykloje, dauguma kaimiečiai. Kas-gi yerčia kaimietį leisti savo vaiką į panašias mokyklas? Juk iš čia neišeis ilgainiui nei daktaras, nei advokatas, nei kunigas, na ir mokslo brangumėlis; tai ne gimnazijos vertė (nuo 60 ligi 165 rub. už mokslą kasmet). Priežasties reikia jieškoti tame: dauguma lietuvių mano taip, kad vaikas pabaigęs tokią mokyklą gaus gerą vietą ir galės sau laimingai gyventi. Bet retai kada panašios svajonės išsipildo; dažniausiai jauni vaikinai pabaigę mokyklą nepasitenkina įgytu mokslu ir stengiasi kiek galint mokintis toliaus.

Oškabalietis.

Šiauliai. Šiauliuose jau penki metai kaip atsidarė mergaičių keturklasė progimnazija. Šią mokyklą lanko mergaitės visokios rušies: ir gudės ir vokytės, daugiausiai žydžių, bet nemaž ir lietuvaičių. Pabaigę šią mokyklą gali stoti į penktą klasę gimnazijos be kvotimų (jeigu ne persenos). Į gimnaziją daugumas žydžių pastoja, o iš letuvaičių tiktai tos, kurių tėvams kišenyje žvanga. Neturtingų tėvų merginoms, nors turinčioms prakilniausius norus ir trokštančioms mokslo, palieka tiktai—atsitikus pro šalį gimnaziją praeiti—pasigerėti

jos paviršutine išvaizda ir atsiminti ją lankančią buvusių draugių. Kurgi dingsta tos nebegalinčios siekti augštesnį mokslą, gal but taip ir nuleidžia rankas? Toli ne! vienos stengias pasimokyti latinų kalbos ir paskum stoja į vaistinę sergantiems vaistus rengti; žydytės stoja į krautuves ir praktikuojas buchhalterijoj, o trečiosios, kaip pamatysime, pasiima sau sunkiausį darbą—rengias mokytojauti. Tam tikslui joms reikia šešis mėnesius išpraktikuoti prie pradinių miesto arba valsčiaus mokyklų. Praktika apsireiškia tame. Sėdi toki kandidate į mokytojas per lekcijas žemesniuose skyriuose ir klausos, kaip mokytojas bei mokytoja aiškina vaikams dalykus. Po lekcijų turi neštis namo sąsiuvinius ir ištaisyti vaikų raštiškus darbus. Per visus šešis mėnesius turi išmokti: „Методика начальной ариѳметики Гольденберга“ ir „Методика начальнаго обученія отечественному языку Ельницкаго“. Be tų dviejų knygų turi perskaityti bent kelias kningas paskirtas jaunoms mokytojoms: apie mokyklų tvarką bei discepliną: „Методика обученія инородцевъ Страхова, Михеева“ ir į tuos panašius veikalus. Metuose turi sulig konspekto duoti mažiausia penkias lekcijas: dvi iš aritmetikos, dvi iš rusų kalbos ir vieną iš dailiaraščio, ir apie porą dešimčių lekcijų be konspekto. Jeigu praktikuojas mokykloje, kurioje yra stoka mokytojo, tuomet prisieina truputį daugiau pasidarbuoti: reikia visus metus vesti atskirą skyrių, kaipo mokytojai ir pildyti praktikantės priedermes. Šiauliai gana turtingi praktikantėmis ir iš tokių praktikančių kas metai maž-daug išlaiko kvotimus arba pabaigia savo praktiką nuo 4 lig 6 mokytojų. Pabaigę praktiką, jieško vietų mokytojauti, šviesti naująją kartą. Gavę vietas beveik neatsilieka savo darbavimusi nuo mokytojų baigusiųjų seminarijas ar aštuonias klases mergaičių gimnazijos. Tikslas jų prakilnus, darbas naudingas visuomenei. Butu labai malonu, kad visos praktikantės karštai darbuotus tėvynės labui; kiek tuomet naudos atneštu! Bet deja, to nėra: mat viena pastoja praktikuotis tiktai del to, kad išgautu diplomą ir galėtu pasigirti turinti mokytojos vardą; kita svajoja apie 28 rublius ir 20 kapeikų gaunamus į mėnesį mokytojos algos, už kuriuos bus soti ir apsidarius, nesirupindama, kad tie pinigai butu teisingai uždirbti; trečios vėl vien del to, kad neslankioti pakampiais ir neleisti veltui laiko, ir todel baigiusios praktiką, namiškių verčiamos, duoda prašymą, bet bijo vietos gauti. Praktikuojančių vien su tikslu, kad pabaigus praktiką ir gavus vietą galėtu atnešti nors kiek naudos tėvynei nuoširdžiai mokindamos ir lavin-

damos mažutėlius kaimiečių vaikučius, tiktai mažas nuošimtis; tas darbas labai sunkus. Tiek šiuo buriu apie Šiaulių praktikantes.

El. Gėlelė.

Šauliai[1]). Ateities“ № 4 užėjau žinutę, kuri arti paliečia dalyką, kurs man nesulyginamai brangesnis, negu pačiam korespondentui, sugebėjusiam vien mane apskųsti jaunajai kartai. Savo šalininkų korespondentas negiria,—juk nepatogu viešai niekeno negiriamam pačiam pasiglostyti.

Tečiau ne tas man rupi. Noriu faktais parodyti korespondento iškraipymus, kurie publicistikoje turi negarbų vardą „ловкость и проворство рукъ“. Turiu dar pažymėti, jog korespondentas be abejo mokinys, nes tos žinios ir skaitlinės, kuriomis jis naudojasi, tegali tik artimam mokyklai žmogui prieinamos buti.

Korespondentas, perdidelės drąsos pasigavęs, kategoriškai tvirtina, jog mokiniai l a b a i noriai mokinąsi gimtosios kalbos, ir jo paduotoje statistikoje randame 117 mokinių lietuvių. Atmetu įžengiamąją klasę, kurioje lekcijų gimtosios kalbos, nebudavo, lieka 109 mokiniai.

Dabar apie tą d i d ž i ą norą tegul kalba skaitlinės, jos vaizdžiau už mane bylos:

Klasė	Kores. liet. mok. pad. skaitlius.	Kiek mok. liet. kalb.	Lekcij. sk. pirmu du bert.	Kiek lek. praleista.	Ant 1 mokinio.
I	22	5	5	5	1
II	13	2	5	5	2, 5
III	17	9	8	7	0, 7
IV	21	11	9	6	0, 5
V	12	9	10	15	1, 6
VI	10	8	9	11	1, 3
VII	5	4	5	6	1, 5
VIII	9	7	8	29	4, 1
Išviso	109	55	59	84	1, 5%

Iš to „didžiojo“ noro vos p u s ė korespondento paduodamojo lietuvių skaičiaus rado savyje norą gimtosios kalbos pasimokyti. Kame gi likos antroji pusė?

---

[1]) Vardan principo „audiatur et altera pars“ šią p. Puidos repliką. Tesprendžią skaitytojai, kiek čia tiesos. Mums vienok šis pasiaiškinimas neišrodo pilnai prašalinąs visus abejojimus pajudintame klausime. *Red.*

Gal anųjų 24 §§ nubaidyta? Bet juk jie negalėjo žinoti, tiek „daug“ busią užduodama! Ir dar dėl tokio „nežmoniškai“ didelio uždavinėjimo:

Išvartęs visą žurnalą, kame užduodamoji lekcija užrašoma, niekur neradau anų 24 sintaksio paragrafų. Imu ištraukas, ne mano naudai kalbančias, t. y. tas, kuomet sulig užrašų d a u g i a u s i a užduodama buvo: ketvergas, rugs. 15 d. VI kl. sintaksis § 3—20; Sereda — rugs. 17 d. VII kl. sintak. § 3—29.; pėtnyčia, rugs. 30 d. VIII kl. sintaks. § 20—25; utarninkas, spal. 18 d. IV kl. sintaks. § 4—12; panedėlis, spal. 24 d. VI kl. Sintaks. § 25—28; panedėlis, spal. 31 d. V kl. sintaks. § 25—31; panedėlis, lapkr. 28 d. V kl. sintaksis § 36—42. ir t. t. Iš pono korespondento žodžių išeina, jog lekcijos tiek daug buvo užduodama, kad nei manyti negalima buvo apie jos išsimokymą; sąžiningumas-gi (šiame atžvilgyje daugiau negu abejotinas) neleidęs, girdi, lekcijos neišmokus jon vaikščioti! Sakykite! taš pats korespondento sąžiningumas tečiau leido jam tasuoti faktus, vieninteli atsitikimą apibendrinti ir už gryną tiesą paduoti tam pačiam jaunimui!

Kodėl p. korespondentas nesiteikė pranešti skaitytojams, kas tuose p i r m u o s e 24 §§ yra, ir k i e k laiko tokios b e k r a š t ė s lekcijos išsimokymui reikalinga?

Apie mano netaktiškus pasielgimus bei blogą mokytojavimą tegalėtu kas kitas spręsti bei skelbti, bet niekaip ne tas, kurs nuo manęs priguli ir man mokyti pavestas ir mane šiandien kaltinti pasiėmęs. Persubjektivus tai nutarimas, kurin teisintis nemanau[1]).

Pro eilutes visos korespondencijos, žinoma, kyšo kitoniškas apkaltinimas, kuriam viešai paskelbti neužteko drąsos: pažanga. Jaunutis mano prokuroras, tėvų kišenėje, kai beplunksnis viščiukas, besėdįs, nenusimano lendąs tenai, kur neivienam padoriam žmogui nosies kišti nevalia. Kalbos, kurios lekcijos metu buvo keliamos, kildavo n e i š m a n ę s, bet iš mokinių, o mano atsakai į jas tegalėjo buti t i k t a i tokie, kokie buvo, nes veidmainiauti nemoku[2]).

Ar aš daug lekcijų praleidau—tai jau apie tai kiekvienas galės sužinoti apskričiui statistiką išleidus, ir ras tenai visai kitką.

Mokestis!

---

[1]) Spręsti, ar mokytojas gerai mokina, mokinys tur pilną teisę. *Red.*

[2]) Geras mokytojas neprivalo atsakinėti k l a s ė j e į klausimus su lekcija n i e k o b e n d r a neturinčius. *Red.*

Kadangi blogai mokinama, tai nėra už ką mokėti!?—O man matos, kadangi blogai mokinama, tai reikia pačiam daugiau mokytis, o ne trintis gatvėje su žydaitėmis, arba šokti „Varpe“ ligi trečios nakti, arba dar tėvų įduotąjį mokesnį už lietuvių kalbą išleisti papirosams ar saldainiams, o paskui bėgioti iš lekcijų, nusiskundžiant 24 §§.

Motivas p. korespondento, kuriuo remdamasis, atsisakiau nuo lietuvių kalbos išguldinėjimo, yra g y v a i p r a s i m a n y t a s ir n e t e i s i n g a s. Perskaitęs savo pranešimą direktoriui, visai ten n e r a d a u sakinio „полное нежеланіе обучаться родному языку“, kurį korespondentas, rusiškai paduodamas, nepasidrovėjo man prikišti. Ten visai kitoks motyvas, o tai dėl „крайне перегулярнаго посѣщенія уроковъ... и неаккуратнаго взноса за обученіе[1])“... (Gruodžio 2 d. 1911 m.).

Tariu šiame reikale paskutinį žodį ir su žmonėmis nesąžiningais atsisakau viešai kalbėtis. Į jokius užpuldinėjimus bei šmeižimus daugiau neatsiliepsiu.

Buvęs Šiaulių gim. lietuvių kalbos mokytojas *K. Puida.*

Šiauliai
28. V. 1912.

Šiauliai. Matydamas paduodant miestiečių labai mažai žinelių, norėčiau parašyti keleta žodžių apie miestinę, ką patyriau patsai budamas ir ką žinau iš dabartinio draugų miestečių veikimo.

Šiaulių miesto mokykla įsteigta 1908 metais. Iš pirmų metų buvo atidengtos pirmos trįs klasės, o už metų ir ketvirtoji. Pradžioj mokslo metų buvo įsakyta inspektoriaus mokiniams paduot prašymus, kas kokios nor mokytis kalbos. Žinoma, vokiečių ir francuzų kalbas buvo sutikę mokytis be maž visi, bet daug buvo ir tokių, kurie drauge su minėtomis kalbomis buvo padavę prašymus del latinų ir lietuvių kalbos. Vokiečių ir francuzų įvedė, bet latinų ir lietuvių kaž-kodel buvo atmestos, gal delto, kad nedidells skaitlius tebuvo norinčių, o gal kitoniškos buvo kliutis. Ištikrųjų, jeigu but įvedę, but buvę sunku mokytis: 7-ta lekcija prisidėtu, nes ir dabar visose klasėse be maž visuomet kasdien yra po šešias lekcijas. Ar šiaip ar taip, aš manau, but atsiradę iš lietuvių ne vienas,

[1]) Žodžiai ne tie, bet faktas tas pats. *Red.*

kurie, nežiurėdami į neparankumus, mielu noru but palaikę savo prigimtąją kalbą mokykloj ir mokinęsi.

Kazys Malinauskas.

Šiauliai. „Ateities“ 9 numeryje praėjusių metų buvo rašyta, kad mokiniai miestinės mokyklos nuo įsteigimo „saldžiai miegojo, išskyrus du tris“. Argi jau kiti visi buvo tokie miegaliai, kaip draugas sako? Ne! Ne visus slopina „saldus miegas“. Buvo ir dar keletas norinčių dalyvaut visuomenės darbe. Jeigu jie neprigulėjo prie gimnazistų „aušriniečių“, tai delto, kad jie neatjautė „Aušrinės“: jiems netiko pastarosios pakraipa. Jie taip-gi išsirašydavo laikraščių ar nuo draugų imdavo skaityti.

Jei dabar didesnis skaitlius ir miestiečių pradėjo „bust iš miego“, tai ačiu „Ateičiai“, kuri savo ideališkumu prikėlė ir sužadino dar didesnę jaunuomenės dalį.

Lietuvių mokinių miestinėj skaitlius kas metai auga didyn. Taip padėkim 1910 metais buvo pabaigę vos tik 2 lietuviai; 1911 metais 5, o šiemet dar daugiau tikiuos kad jie patįs apie tai praneš.

Tai mažai, gali kas pasakyti. Dalykas tame, kad aš skaičiau lietuviais tik tokius, kurie mokinosi tikybos lietuvių kalba. Išviso gi mokinių miestinėj 1911/12 metais buvo 166, iš kurių lietuvių 33. Štai paduodu miesto mokyklos mokinių statistiką:

Sulig tautystės.							
Kl.	lietuviai.	lenkai.	rusai stačiatikiai.	rusai senatikiai.	latviai	vokiečiai.	žydai
I.	11	18	12	1	1	—	9
II.	9	7	12	—	—	3	9
III.	7	8	5	—	2	—	12
IV.	6	8	6	—	3	—	17
sk.	33	41	35	1	6	3	47

Kaip matom iš statistikos, didesnė dalis žydai. Lenkų irgi daugiaus, kaip lietuvių. Bet jeigu tik mes arčiaus pasižiu-

rėsme į tuos lenkus, tai pamatysme, kad vos keletas teatsiras tikrų lenkų, o kiti visi lietuviai apsivilkę lenkų rubais. Jų pavardės grynai lietuviškos: galunės pasibaigia ant *-as, -is, -ys, -us*, pavyzdžiui *Liulys-Liulevič, Bartkus-Bartkevič, Matuzas-Matusevič.*

Apsigyvenus tėvams mieste ir kiek pramokus „laužytos“ lenkiškos kalbos jie pamina tą brangiausį tėvynės turtą po kojų ir led-neled galėdami suprasti lenkiškai, skaito lenkiškas kningutes, kalba lenkiškai, kaip žasins su kiaule; pastoję mokyklon, mokinas lenkiškai tikėjimo, ir paklausus, kodel ne lietuviškai, atsako trumpai: „Aš nenoriu buti mužiku“. Mat jų nuomone, kas lietuvis, tai ir mužikas. Atsitinka, tiesa, ir toksai, kuris tikrai prisipažįsta esas lietuviu, bet mokinas tikėjimo lenkų kalba delto, buk tai jam lengviau esą.

Negalima nepaminėt ir tokių miestiečių „lenkų“, kurie pabaigę miestinę, prisižiurėję į gyvenimą, susipranta kuom esą ir nusikrato nuo savęs lenkiškąjį „honorą“, kuris neseniai buvo jų papuošalu ir pagira.

Tiek šiuo buriu apie Šiaulių miestiečius.

Berželis Svirunėlis.

Panevėžys. Birželio 4 d. miestinėje mokykloje pasibaigė kvotimai, o 6 d. buvo viešasai aktas. Pabaigė mokyklą apie 24 mokinius, tarp kurių 10 lietuvių. Kam gi nelinksma, nesmagu, užbaigus tų kelerių metų vargelį? Kiekvienas šviesiai pažvelgia į ateitį, svajoja daug-daug dirbsiąs kitų gerovei... ir dar smagiaus, linksmiaus pasidaro. Be abejo ir miestinę mokyklą baigusiems buvo smagu, bet, deja, jie išreiškė savo „smagumą“, vieno žydelio smuklėje prisipirkę alaus, degtinės ir dar kitokių “trunkų“; gėrė, gėrė (be piršto) stalus žydeliui išvartė... o jau kuomi užbaigė, gėda ir sakyti[1]). Mat tokiems „ponams“ dora—tai niekis, o tikėjimas tai tik et-bet. Pasak vieno iš tų šįmet baigusiųjų miestinę: „Tikėjimas su visais pragarais, tai tik „manakų išmislas“, viduramžių žvėriškumas“.

Ne prasčiaus „linksminosi“ ir Panevėžio šeštaklasiai, septintaklasiai realistai. Po kvotimų nusipirkę bent dvi bački alaus, prisikamšę kišenes degtinės butelių, išsikraustė kažkur už Panevėžio, kad ten ne bet kaip „šuktelėjus“. Na gi, ma-

[1]) Atskirus tik vieną K. A. kurs pasibiaurėdamas tokiu draugų pasielgimu stengės juos sudrausti, bet kur tau!...

tyt, ir šuktelėta, nes ant rytojaus, kai grįžo nuo to „baliaus“, tai vargdienėliams, vieniems truko kepurių, kitiems nosių, o dar kitiems net ir proto... Keistai išrodo, kad ir keletas studentukų prisidėjo prie tos realistų iškilmės. Miestiečiai, ar realistai šlakštė, anot ju, atestatus, kad nesutrunytu, o gi studentams, ką gi ten veikti? Turbut pasivertę klounais linksmino savo jaunesniuosius draugus...

Vargšai[1])...

Pipiras.

Veiveriai. Žodelis draugams, šiemet baigusiems Veiverių mok. seminariją. Kaip skaisčios Nemuno bangelės, kaip gražus kudikėlio sapnai praplaukė,— nuskendo praeities bedugnėn trys mokslo metai... Kokis tai malonus jaunystės periodas! Nors nekartą vargas - beturtė yt replėmis spaudė širdelę, nors tankiai ir gyvenimo verpetai blaškė-daužė jaunystės svajones—bet vis tai perniek!... Linksmi draugų veidai, linksmos kalbos, bendras darbas išblaškydavo debesius juodų minčių - abejonių ir per gyvenimo ukanas prašvisdavo skaisti graži vilties žvaigždelė ir rodė kelią gražion skaisčion ateitin... Ir širdžiai buvo taip lengva... saldu... ramu..! Kaip linksma buvo, suėjus kur - nors vienan kambarin, užtraukti „Šaltyšių“, „Saulelė nusileido“! Drąsiai skambėdavo balsai, plaukiantįs iš jaunų, karštų krutinių. Bet galim pasigirti (nors ir negražu patiems), jog nevisuomet laikas plaukdavo taip ramiai tarp vienų „baikų“ juokų. Buvo laikai, kad ir augštos idėjos, visuomenės reikalai atrasdavo obalsį musų širdyse. Kiek tuomet prisvajodavom, kiek prisižadėjimų darydavom! Dabar, draugai, jau stovim ant slenksčio visuomenės gyvenimo. Atėjo laikas tas svajones, tuos užmanymus vykdint realiame gyvenime ir stot į eiles tėvynės darbininkų, į eiles švietėjų - mokytojų mažųjų vaikelių! Bet kaszin, ar šaltos pasaulio bangos neužšaldins musų karštų troškimų, ar mes, kaip musų neseniai atsiskyrusieji draugai, neatvažiuosime kitą metą ant „porą-šimtinio“ dviračio ton vieton, kur tiek prisižadėjimų esam davę, apsikaišę pasavintomis iš „ponų - valdininkėlių“ blizgančioms žvaigždelėmis...

---

[1]) Dėdami su širdies skausmu sią korespondenciją prašome musų skaitytojų atkreipti akį į tuos mokslą baigusiųjų pasilinksminimus. Butu geistina, idant musų moksleivija „Ateityje“ nurodytu, kaip galima dorai pasilinksminti mokslus pabaigus. *Red.*

Draugai, pasistengkim vaikščioti „savo kojomis“, buti „sau-žmonės“, pasistengkim, kad musų darbai nesiskirtu nuo pasižadėjimų, nuo žodžių! Gerai tik apmąstykim: prie kokios priedermės tris metus ruošėmės seminarijoj, ko iš musų reikalauja visuomenė, tėvynė. O apmąstykim gerai, kad nesuklystumėm tarp daugelio gyvenimo takų, o ypač dabar, kada iš visų pusių girdim šauksmus „šviesos, mokslo“! Atsiminkim dar tai, jog ko patis neturim, to kitam duot negalim. Jei musų širdyse nebujos skaisti dora, nežydės karšta tėvynės meilė, jei musų protas bus svaiginamas alkooliu,— tai veltui gražus žodeliai apie dorą, apie išmintingą patriotizmą, blaivybę—jie įtekmės jokios nedarys į musų mokinamus vaikelius, nes jų nesuterštos širdelės jaus tuose žodžiuose veidmainystę, apsimetimą... Todėl, draugai, stodami prie naujų gyvenimo vėžių, atnaujinkimės dvasioje. Gana to principo, buk be degtinės negalima jokio reikalo atlikt, gerai žmogų pavaišint! Gana tų, vien tik del mados, šaukiančių balsu: „Lietuva brangi, Lietuva miela!“ Parodykim darbais, kad Ji ištiesų mums brangi, kad ištiesų miela...

Todel, draugai, vieton linkėjimo laimės, kloties—linkiu kad gerai apsimąstytumėm, prie ko ruošėmės trejus metus, linkiu kad tie pasižadėjimai neliktu bergždi, neišpildyti ir išblaškyti kaip dulkės nuo vėjo...

Cimbakas.

Iš Šveicarijos. Šimet Atenų universitatė pakėlė į garbės daktarus sekančius įvairių Šveicarijos universitačių profesorius: 1) M o n t e t ’ą ir J u l e s N i c o l e’ą Genève’os universitatės, 2) Z a p l e t a l ’į Fribourg’o ir 3) K r o n e c k e r ’į Berno universitatės.

P.

Orchard Lake, Mich. U. S. A. Lenkai Amerikoj turi savo seminariją kartu su kolegiumu pirm 25 metų įsteigtąją Detroito mieste, t. y. didžiausiame Michigano valstijoj (465766 gyventojai), kur taip-pat yra didžiausia Amerikoj lenkų kolonija, nes skaitoma apie 70,000 gyventojų. Jinai (seminarija su koleg.) išbuvo tame mieste lig 1909 m. 1910 metuose tapo nupirkti buvusios Kariškosios Akademijos (Military Academy) dailus, erdvus rumai šioj vietoj, vadinamoj *Orchard Lake* (ištark: O r č i a r d L e i k; o r c h a r d—sodnas, l a k e—ežeras), taip jau pramintoj turbut dėl daugybės ežerų ir

sodnų aplinkui esančiųjų. Orchard Lake guli labai gražioj, poetiškoj apielinkėj. Vasaros metu atvažiuoja čion milionieriai net iš tolimiausių kraštų vakacijų praleistų. Puiki komunikacija tramvaju su Detroitu. Seminarijos ir kolegiumo murai atrodo nemažu, inteligentišku miesčiuku. Seminarijoj skaitoma yra apie 100 klierikų, kolegiume gi arti 300 mokinių.

Kaipo lenkų mokslo įstaigoj, daugiausiai yra lenkų iš visų Šiaurinės Amerikos kraštų. Pažymėtina kad ir lietuvių taippat nemaža randasi. *Toji lenkų įstaiga butu mums nesvarbu žinoti, jei nebutu joje musų tautiečių*, kuriuos patraukė čionai įvairios aplinkybės. Nors daugelis, dėja, jųjų yra jau ištautėjusių, bet iš kitos pusės vėl linksma, kad užlaikiusieji savyje tautystę, kiek galėdami, darbuojasi, juda-kruta kaip ir kiti pirmyn tiesiu keliu žengiantieji lietuviai moksleiviai. Ypač linksma, kad literatiškajai susipratusiųjų čionykščių lietuvių moksleivių draugijai vardu „*Lietuvių Viltis*“ vis geriau sekasi. Turi jinai 16 sąnarių kaip milžinų, kurie savo tautos dalykuose yra nepajudinami it uola. Pirmininku yra *V. Lapelis*, raštininku p. *V. Karkauskas*, iždininku p. *M. Kazėnas*, o kningininku p. *J. Martišiunas*.

Susirinkimai daromi esti kak sekmadienį. Pirmininko buna išguldinėjami dalykai, pripuolantieji sulig programos, k. a. pirmą sekmadienį Lietuvos istorija (Maironio ir Daukanto), antrą—gramatika etc. Tankiai esti surengiami pasikalbėjimai, apvaikščiojimai minėtinų dienų. Mėnesyje kartą atsibuna prakalbos, paskaitos ir deklamacijos, apie kurių turinį, formą ir išpildymą sprendžia patįs sąnariai arba, kitaip tariant, išduoda jųjų kritiką.— Žodžiu, veikimo sritis yra plati, dirvonai purenami gana pasekmingai. „Lietuvių Vilties“ kningynas nemažas, turi 256 kningas 518 tomų ir kelių geresniųjų laikraščių kompletus. Pareina geresnieji laikraščiai kaip iš Lietuvos taip ir iš Amerikos. Kningos ir laikraščiai apskritai imant, noriai skaitomi. „Ateities“ kompletus kiekvienas sanaris išsirašė sau atskirai ir jinai daugiausiai skaitoma.

Čionykščiai lietuviai moksleiviai turi taip pat savo *L. R.-K. Pilnųjų Blavininkų kuopą*, taip vadinamąją „societas totalis abstinentiae lithuanorum studiosorum“, prie kurios priklauso 10 lietuvių, — tai idėalesnieji tie patįs „Lietuvių Vilties“ sąnariai. Smagu, kad lietuviai moksleiviai supranta Pilnosios Blaivybės naudingumą geriau, negu vietiniai lenkai moksleiviai. Šie pastarieji buvo parsikvietę net oratorių, toje

srityje triusiantįjį, kuris laikė specialę kalbą apie alkoholį ir blaivybę, ir pats Rektorius ragino prie blaivybės, tečiaus pasekmė buvo toki, kad maždaug iš 100 vos teprisirašė kokis 15. Valio tat lietuviams moksleiviams blaivininkams!

Nemažai iš lietuvių yra tokių, kurie lavinasi muzikos srityje; liuosą laiką praleidžia besimokindami ant smuiko, piano, harfos, įvairių ragų etc. *P. J. Sauris* yra net lenkų muzikalės draugijos pirmininku ir orkestros dirigentu. *P. J. Vailonis* gerą pažangą daro ant smuiko ir piano, p. *V. Karkauskas* ant korneto etc. *Ignas Valančiunas* savo tenoru sugeba sužadinti ir kiečiausią širdį.

Lietuviai neatsilieka ir sporto srityje. Kaip antai p. *S. Dobinis*, *V. Brožys* yra gerais, žymiais „base ballistais“ (baseball ištark b e i s b o l yra žaidimas su sviediniu Amerikoj labai išsiplatinęs ir turįs ypatingą reikšmę).

Lietuviai gerai mokinasi. Štai p. *Longinas Kavaliauskas* yra pirmutiniu mokiniu kolegiume ir gauna kasmet dovanas už gerą mokslą. Gauna dovanas taipgi p. *V. Nanortonis*, p. *Karolius* ir p. *J. Valančiunas* (šis pastarasis už paišymą.

Dar vienas ir svarbus dalykas pažymėtinas—tai čionykščių lietuvių moksleivių mokėjimas taktiškai pasielgti su lenkais (arba anot vieno draugo „varmais“), kurie, kaip žinome, mėgsta lietuvius persekioti, užkabinėti. Nevienas žodis užgaunantis tenka išgirsti, bet mokama sumaniai atrėžti, ar jau esti nutylima. Daugelyje dalykų, žinoma, reikia nusileisti, nenorint savo artimo įžeisti ir sau nepakenkti.

Taip tatai, apskritai imant, jei atmesime šalin tuosius „neprigulminguosius“ arba „juodus šašus“, kurie atsižadėję Tėvynės ir savųjų, tarnauja svetimtaučiams savanoriai palikę jųjų vergais, nieko nei su „Lietuvių Viltimi“ bei prakilniais josios siekiais neturėdami, jei dar paliksime nuošalyje nepaminėję vienos-kitos mažesnės kart-kartėmis pasitaikančiosios ydos, čionykščių lietuvių moksleivių dvasinis organizmas bus visai sveikas, vertas gero vardo ir nemažos visuomenės pagarbos, kaipo žadąs greitoj ateityj išduoti gausių vaisių atlikdinėdamas milžiniškus darbus ant tautiškai-tėvynainiškai-visuomeniškosios dirvos.

Garbė tebuna jums, Orchard Lake'o lietuviai moksleiviai, už jusų darbštumą, už jusų supratimą tų gilių civilizacijinių instinktų, prie kurių kiekvieno tikro tėvynainio šventa priedermė yra siekti! Garbė tebuna jums už tąjį jusų nenu-

leidimą rankų bei viltiės nenustojimą šioj svetimoj tolimoj šalelėj! Garbė už jusų prie savo brangios motinos-tėvynės karštą prisirišimą ir nenuilstantį artinimąsi prie skaistaus—šviesaus idealo!..

Gyvuok, gyvuok mums „Lietuvių Viltie“ ilgiausius metus!

Vaidevutis.

PRANEŠIMAI.

I.

Moksleiviams, norintiems augštąjį mokslą įgyti Šveicarijoj, Freiburgo universitatėje, apsiima suteikti reikalingų žinių įsikuręs 16 birželio š. m. „Lietuvių studentų informacijinis biuras“.

Adr.: Litauisches Studenteninformationsbureau
F r e i b u r g,
Albertinum,
S c h w e i z
Швейцарія

II.

Jei kas iš ateitininkų studentų (arba ir mokinių vyresnių klasių) norėtu vasaros metu užsidirbti pinigų duodamas lekcijas tegu kreipiasi šiuo antrašu:

Marijampolė Suv. rėd.
Stud. *E. Draugelis.*

20—V—12.

JAUNIMO LAIKRAŠČIŲ PERŽVALGA.

JAUNIMAS. K o v o mėnesis. *Vydunas*: E l e k t r a i r m a t e r i a (Pereitą šimtmetį daugiausia buvo išsiplatinus materialistiška pasauležvalga. Buvo manyta, kad viskas kas tik yra, paeina iš materijos. Net mintis pagal juos paeina iš tam tikro spaudimosi materijos dalelių. Bet nesuprasta, kas tai yra materija. Su kitokiu supratimu kas tai yra elektra – kitaip suprantama ir materija. Dabar sakoma, kad apie atomus baisiai greit sukasi dar mažesnės dalelės-elektronai. Sakoma jie ėsą mažiau materialiai. Tie elektronai yra tarpininkais tarp aiterio ir materijos: elektronai judėdami sukelia aiterio bangavimą—iš to paeina tuli gamtos apsireiškimai: šiluma, šviesa, elektra.

Materija perleisdama aiterio bangavimus į juos veikia; taip per stiklą pereina tik šviesa ir apsireiškia šiluma. Gamtos apsireiškimai nepareina iš to, ką paprastai vadiname materija, bet iš to, kas anapus yra. Elektra pavyzdžiui yra apsireiškimas slėpiningo aiterio. Augštesnieji apsireiškimai-geismai, mintis paeina dar iš gilesnių gelmių). *Vds.* Mažumas apie poeziją (Poezija yra tai vidaus grožybės apsireiškimas. Kas neturi vidaus grožybės—tas negali tverti poezijos. Užtat poetiški išsitarimai yra vaizdingi. Didžiausiu pasaulio poetu buvo Shakespeare. Jo poezija labiausiai atsižymi vaizdingumu. Poezija negamina mąstymų. Sielos pilnumas plusdamas iš širdies gamina vaizdus ir apreiškia poeziją. Antrasis poezijos žymis yra lygumas judėjimo žodžių arba rytmo ir skambėjimas ar sutarimas galunių arba rimas). *Vds.* S. Baisios nedorybės Čenstakavo vienuolyne (Tie atsitikimai parodo kad pastojimas vienuolynan dar nėra tikrai dvasiškas vienuoliškas gyvenimas. Reik pirmiau savo širdį padaryt dvasiška vienuoliška, išaugti ligi to. Užtat niekados nereik prikalbinėti buti kunigu ar vienuoliu, reik kad jis tikrai tam atsakytu). Ar lietuviams reik vienuolyno (Lietuviams vienuolyno dar nereikia, užtat kad reikalingesni yra kiti dalykai; elgėtnamiai, ligonbučiai, mokyklos. Ėjimas lietuvių į vienuolyną butu pakol prieštaravimas Dievo valiai). Balandžio mėnesio. *Vydunas*: Mažumas apie evoluciją (Evolucija čionai suprantama ne kaipo tobulinimos, ruošimosi prie kovos už buvį, ne taip kaip supranta Darvinas, bet kaipo kėlimas eikštėn, regemybėn pasaulio paslapčių. Tos neregemybės, kildamos iš dvasios srities—materijos pusėn ir sudaro evoluciją. Taigi jinai—galė vidujinė. Kiekviename daikte yra stengimasi tapti regimu, o taipgi savo pavidale apsireikšti. Taigi augmeny atsiranda tarsi noras tapti augmenu, žmoguje—žmogum. Ir tokiu budu gamtoj pastebiama kylimas tobulybėn. Beto prisideda dar įvairios apystovos, įtekmė vienų į kitus). Musų poemų forma (Musų poemų formos daugiausia paimtos pas svetimtaučius. Reikėtu jos rašyti pagal savas, lietuviškas formas. Tos gi apsireiškia musų dainose). *Vds.* „Liet. Ukininko“ „Jaunimas“ apie Tilžės „Jaunimą“ („Liet. Uk.“ priedas „Jaunimas“ nesuprato kaikurių išsireiškimų Vyduno raštuose. Čion tie išsireiškimai paaiškinama). *Vagys ir melagiai* (Musų tautiečiai dirbantieji Prusuose labai nupuolę doroje. Policija juos vadina vien melagiais ir vagimis).

Uždavinio 4-jo išrišimas.

Kadangi sporos stipinas 423 : 2, t. y. apie 200 μμ, tai ji visa užims ruimo $\frac{4}{3}\pi r^3$ arba 33500000 kub. μμ. O žinant jog viena molekula užima ruimo $^1/_8$ kub. μμ. rasime padaugindami 33500000 per 8, jog sporoj Monas Dalingeri molekulų bus apie 268000000.

Šis skaičius, nors ir be didelio priartinimo imamas, leidžia mums padaryti šią svarbią išvadą: nei viename gyvame organizme molekulų nėra mažiau per šimtą milionų[1]).

[1]) Sk. interesingą kningutę Fournier'o d'Albe: Два новыхъ міра: I инфра-міръ, II Супра-міръ. Одесса 1911 г. 80 коп.

Uždavinys 5.

Mokinys turėjo kelis „Ateities“ ir „Aušrinės“ numerius. Aušrinės buvo

$$\sqrt{\frac{6+\sqrt{11}}{\sqrt{2}}\,(\sqrt{11}-1)}$$

numerių. Už. „At.“ n-rį mokinys užmokėjo dviem kapeikom daugiau negu kad „At.“ numerių buvo, o už „Aušr.“ 5 kapeikom daugiau kaip už „At.“ n-rį. Viskas mokiniui atsiėjo tiek kapeikų, kiek yra vienačių skaičiuje, turinčiame dešimčių ir vienačių po lygiai, t. y. kiek buvo „Aušr.“ n-rių, o šimtų

$$3 : \sqrt[3]{\left(\frac{1}{9}\right)^{-\frac{3}{4}}}\,.$$

Kiek užmokėta už atskirus num. kiekvieno laikraščio?

Aa.

—o—

REDAKCIJOS ATSAKAI.

P. p. *J. Dagiliui, Barsukui.* Folklorą gavome, ačiu, peržiurėsime.

P. *Stefanavičiui ir Rapaliui.* „At.“ siunčiame.

P. Aa. Vaizdelis persilpnas, „aušriniečių“ charakteristika gal ir teisinga; bet ją idėjus naudos butu maža, o piktumo daug. Taigi tuotarpu nededame.

P. Rugėnui. Labai gaila, kad Tamsta į gyvenimą žiuri vienpusiškai, per pesimizmo akinius, ir nerandi Lietuvoje jokios vilties bei laimės pragiedrulėlio. Tokiems rašytojams rusai duoda vardą „нытики“. Vieną antrą jų vaitojantį pasakojimą galima perskaityti be nuobodumo, bet kai ta maniera atsikartoja penktą ir dešimtą kartą, skaitytojas ima žiovauti ir meta skaitęs. Patartumėm Tamstai nebuti p a s a k o t o j u - v a i t o t o j u. Reikėtu plačiau į gyvenimą pažvelgti ir šviesesnių vaizdelių pajieškoti. Galop trumpus vaizdelius bepiešiant, reiktu vengti i l g ų į ž a n g ų, ir gamtos aprašymų. Dažniausiai jos esti visai nereikalingas balastas. Vaizdelis „Prie laimės“ geriaus nusisekęs.

P-lėms: *L. Dulskiutei, O. Plaušinaičiutei, M. Žilinskiutei, J. Radušiutei, dr. Siaustaičiui, P. Geruliui, P. Meilui, Eržvilkiečiui ir k.* Už folklorą ačiu. Kai-ką dedame šin n-rin.

A. Jaunučiui. „Iš vakacijų“ įdėjome šin „At.“ n-rin. Labai dailiai parašyta. „Pasenusio „poeto“ nusiminimas“, be gilesnės minties. Turėdami dalykų rimtesnių, jiems turim užleisti pirmą vietą. „Tikėjimas Lietuvoj ir jo priešai“—bus sunaudotas. „Draugui“—nedėsime, perdaug asmeniški jausmai, skaitytojams gali buti neinteresingi.

P. J. Musų tautiškos spalvos—žalia—balta—raudona (skaitant nuo viršaus).

L. Kisčiui. Apie Katalikų bažnyčią ir popiežius XIV ir XV o taipgi ir apie indulgencijas—gali sveikas pasiskaityti naujausiame G r i s a-

ro H. S. J.: veikale: *Luther* 3 Bände 1911. Freiburg im Breisgau, Herder. Išėjo du tomu, greit išeis trečiasis. Iš senesnių veikalų—galima naudotis *Holzwarth'o* Historya powszechna. „Ateityje"—tam per maža vietos. O trumpai nieko neišaiškinsi.

P. Jaunikiui. Kiekviena redakcija už save teatsako. Todel Tamstos raštą atidavėm „Lietuvaitės" redakcijai.

P. Aa. Uždavinį dedame, tik spaustuvei didelis vargas su „radikalais". Geriau butu vengti tos „radikalybės".

—:—

„Ateities" leidinių fondan paaukojo.

Kun. Vl. Draugelis iš Marijampolės 1 rb.
„ A. Petrauskas „ 5 rb.

„Saulės" namams aukos per K. Povilavičių nuo Seinų miesto mokyklos mokinių.

J. Bužinskas 50 k., P. Kvietkauskas 10 k., Povilavičius 6 k., P. Sikorskas 5 k., A. Kuosa 5 k., M. Zujus 10 k. A. Valiučius 5 k. Dzukucis 5 k. J. M. 5 k. F. Saltonas 10 k., V. Vaišnoras 10 k., B. Levulis 20 k., V. Tamulis 10 k. P. Kvedaravičius 25 k., J. Dainauskas 20 k., P. Mackevičius 10 k., J. Gutauskas 30 k., A. Bieliauskas 30 k., L. Žukas 5 k., J. Severinas 5 k.. J. Mažeika 10 k., E. Čepulis 10 k., F. Š. 10 k., F. Š. 15 k., J. Abramavičius 5 k., K. Jaukaitis 15 k., J. Svietlauskas 10 k., J. Mackevičius 10 k., J. Vičkacka 5 k., Š. Svincickas 5 k., Kazys 10 k., M. K. 10 k., J. Smažiauskas 10 k., J. Tumelis 5 k., D. Kurtinaitis 15 k., J. Milukas 12 k., P. Kmieliauskas 10 k., J. Kyga 22 k., A. Staugaitis 25 k., Viso labo 4 r. 80 k. Persiuntimui 16 k. Palieka 4 rub. 64 kap.

„*At.*" *Administracija.*